

KIRKKO ESPOOSSA⁺
KYRKAN I ESBO

Ympäristötilinpäätös 2022

Espon seurakuntayhtymä

Kuvat

Kansikuva Merja Klemola

Espoon tuomiokirkkoseurakunta s. 8 ja 9

Espoonlahden seurakunta s. 11 ja 12

Olarin seurakunta s. 14, takakansi

Tapiolan seurakunta s. 16

Kerttuli Boucht s. 21

Sanna Kuula s. 23

Jyri Hakala s. 25

Sisällys

Alkusanat ja johdanto	4	4. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutuminen 2022	26
1. Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä	5	4.1 Seurakuntatyö	26
2. Tiivistelmä seurakuntien ympäristötyöstä 2022	6	4.2 Kiinteistöt	28
2.1 Esbo svenska församling	7	4.3 Hautaustoimi	30
2.2 Espoon tuomiokirkkoseurakunta	8	4.4 Metsät ja viheralueet	32
2.3 Espoonlahden seurakunta	10	4.5 Tukipalvelut ja henkilöstön osallistaminen	32
2.4 Leppävaaran seurakunta	13	4.6 Tietohallinto	36
2.5 Olarin seurakunta	13	4.7 Viestintä	38
2.6 Tapiolan seurakunta	15	5. Koko yhtymän tasolla seurattavat mittarit 2022	40
3. Tiivistelmä seurakuntayhtymän viraston palveluyksiköiden ympäristötyöstä 2022	17	6. Hautaustoimen ympäristömittarit 2022	42
3.1 Viraston johdon yksikkö	17	7. Ympäristöjärjestelmään liittyvien prosessien toteuttaminen	43
3.2 Palvelukeskus	19	Kuvakaappauksia ja esimerkkejä vuoden 2022 yhteisen viestinnän julkaisemista ympäristöuutisista	44
3.3 Talous- ja tietohallintopalvelut	19	Tausta-aineisto	51
3.4 Kiinteistötoimi	20		
3.5 Hautaustoimi	22		
3.6 Viestintä	24		
3.7 Yhteinen seurakuntatyö	24		

Alkusanat ja johdanto

Tämä ympäristötilinpäätös on Espoon seurakuntayhtymän ensimmäinen, yhtymän oman ympäristöjärjestelmän ja -ohjelman tavoitteiden pohjalta valmisteltu raportti. Ympäristöjärjestelmä hyväksyttiin syksyllä 2021. Raportti sisältää kuvauksen vuoden 2022 aikana toteutuneesta ympäristötyöstä, ja se noudattelee yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymän ympäristöohjelman rakennetta.

Espoon seurakuntayhtymässä ympäristötyötä on tehty pitkään¹. Vuosi 2022 oli ensimmäinen, josta alkaen toteutetut toimenpiteet ja tulevien vuosien toimintaa koskevat suunnitelmat tulevat kytkeytymään suoraan uuteen yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymään ympäristöjärjestelmään.

Ympäristöjärjestelmän käynnistäminen on tarkoitettu toimintatapojen luomista ja sen tunnusteleminen, miten organisaatio ottaa uudet toimintatavat mahdollisimman luontevasti omakseen.

Tilinpäätös sisältää sekä kuvaavaa että numeerista tietoa. Vertailua edellisiin vuosiin ei juurikaan ole, koska käytettävät mittarit määriteltiin vasta vuonna 2021. Nyt on luotu rakenteet, joiden pohjalta seuraavien vuosien vastaavia raportteja voidaan tuottaa. Sisältö tulee yhdenmukaistumaan ja täydentymään tulevina vuosina. Valittujen mittareiden tarkoituksenmukaisuutta seurataan. Toimintaa epä-tarkoituksenmukaisesti kuvaavia tai suurta työtä edellyttäviä mittareita voidaan esittää poistettavaksi, ja tilalle voidaan esittää uusia toimivampia.

Kuvailevien osioiden osalta seurakunnat ja palveluyksiköt ovat itse saaneet päättää, miten, missä muodossa ja miten runsaasti vuoden 2022 ympäristöasioita on kuvattu. Koska edellinen laajempi katsaus ympäristöasioista laadittiin vuonna 2018, tämä dokumentti sisältää myös jotakin kuvauksia hankkeista tai toimintatavoista, jotka ovat käynnistyneet ennen vuotta 2022, mutta jotka ovat pysyvä osa normaalia toimintaa tai ovat toteutuneet tai vakiintuneet viime vuosien aikana. Esimerkkejä tällaisesta ovat useampia vuosia kestävä investointihankkeet tai ympäristökasvatus, joka on jo pitkään ollut keskeinen osa kaikenikäisten, mutta erityisesti lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä.

Ensimmäisen ympäristötilinpäätöksen valmistelu on osoittautunut osittain haastavaksi, mutta myös mielenkiintoiseksi tehtäväksi. Seurakuntien ympäristötyöryhmien pohdittavana on ollut, miten tietoa kerätään, miten siihen saadaan aikaa ja mikä toimintatapa lähtee sujumaan luontevimmin. Ideoiden ja kokemusten jakaminen ovat auttaneet.

Toivomme, että tämän raportin avulla lukijalle syntyy käsitys siitä, miten moninaista, vastuullista, kekseliästä, pitkäjännitteistä ja tavoitteellista Espoon seurakuntien ja seurakuntayhtymän palveluyksiköiden ympäristötyö on. Osa muutoksista tai parannustoimenpiteistä voidaan toteuttaa nopeasti. Vastaavasti jotkut helpoltakin vaikuttavat parannukset tai ehdotukset voivat vaatia monitahoista eri vaihtoehtojen ja niiden seurausten punnintaa seurakuntalaisten, talouden, ympäristön ja henkilöstöressurssien kesken. Koska kaikkea ei voida toteuttaa, voidaan joutua tekemään muutoksia määrärahojen allokointiin, aikatauluihin ja laajuuksiin, vähennettävä määrärahoja joistain muista asioista tai ylipäätään järjestettävä toimintoja ja kehityshankkeita uuteen priorisointijärjestykseen.

Seurakunnat ja palveluyksiköt määrittävät omia ympäristötavoitteitaan alkusyksystä 2021 vuoden 2022 talousarvioita ja toimintasuunnitelmiaan tehdessään. Koska ympäristöjärjestelmää eikä ympäristöohjelman tavoitteita ei vielä tuolloin ollut hyväksytty, vuoden 2022 toimintasuunnitelmissa kuvatut ympäristötavoitteet eivät vielä ole olleet yhdenmukaisia ympäristöohjelman tavoitteiden kanssa. Suunnittelu ja toteutumien kuvaus saadaan synkronoitua toisiinsa ja ympäristöjärjestelmään suunnittelukauden 2023–2025 aikana.

Aineiston koostamisesta ja kokoamisesta on vastannut seurakuntayhtymän operatiivinen ympäristötyöryhmä. Taustatietoja ja kuvauksia toteutuneista asioista ovat tuottaneet useat henkilöt eri puolilla organisaatiota. Taitosta on vastannut seurakuntayhtymän viestintäpalvelut. Dokumentti ei olisi syntynyt ilman kaikkien työpanosta ja yhteistyöstä. Suuri kiitos siitä kaikille!

Espoossa 16.5.2023

¹ Ympäristökatsaukset vuosilta 2006–2008, 2009–2011 ja 2011–2018

Espoon seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä

Nina Lejonqvist-Jurvanen, Esbo svenska församling

Katriina Vilkmann, Espoonlahden seurakunta

Hanne Malkki, Espoonlahden seurakunta

Kirsi Salo, Tuomiokirkkoseurakunta

Seija Hatakka, Leppävaaran seurakunta

Petri Lehtisalo, Leppävaaran seurakunta

Tytti Kohonen, Olarin seurakunta

Antti Ruuskanen, Tapiolan seurakunta

Asko Leinonen, kiinteistöpalvelut, hautauspalvelut

Marjo Törmänen, kiinteistöpalvelut, leiri- ja kursikeskuspalvelut

Kaie Saagpakk, kiinteistöpalvelut, leiri- ja kursikeskuspalvelut

Harri Heiskanen, kiinteistöpalvelut, tilapalvelut ja ylläpito

Eija Harju, viestintäpalvelut

Anne-Maria Laukkarinen, yhteinen seurakuntatyö

Kerttuli Boucht, viraston johdon yksikkö, ryhmän puheenjohtaja

1. Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä

Espoon seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä koostuu

- ympäristöpolitiikasta
- ympäristötyön teologisista perusteluista
- pitkän aikavälin tavoitteita sisältävästä ympäristöohjelmasta
- vuosittaisista tavoitteista ja niiden toteutumista kuvaavista mittareista sekä
- seurakuntien ympäristökasvatussuunnitelmista.

Yhteinen kirkkovaltuusto on hyväksynyt ympäristöpolitiikan 16.12.2020 ja yhteinen kirkkoneuvosto ympäristöjärjestelmän ympäristöohjelman tavoitteineen 25.10.2021.

Ympäristöjärjestelmä nojautuu kirkon ympäristöohjelman lähtökohtiin: evankelisluterilaisen kirkon Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus 2008 -ilmasto-ohjelmaan, Hiilineutraali kirkko 2030 -linjauksen teologisiin perusteisiin ja Luterilaisen maailmanliiton luterilaisen ekoteologian ajattelun Creation – Not for Sale -asiakirjaan. Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän ideologia pohjautuu YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin ja johtamisjärjestelmän tasolla ISO SFS 14001 -ympäristöstandardin vaatimuksiin.

Ympäristöpolitiikka

Espoon seurakuntayhtymän ympäristöpolitiikan linjaukset 2021–2030 ovat:

Ympäristöpolitiikka 2021–2030

- 1.** Seurakuntien ja seurakuntayhtymän ympäristötyö vahvistaa espoolaisten luontosuhdetta ja kannustaa kestävään elämäntapaan. Muutosten keskellä seurakunnat pitävät yllä tulevaisuuden toivoa.
- 2.** Seurakuntayhtymän kiinteistöt ovat hiilineutraaleja vuoteen 2030 mennessä pois lukien ne kiinteistöt, joista on päätetty luopua.
- 3.** Vähällä käytöllä olevista tiloista luovutaan, ja tilojen yhteiskäyttöä lisätään.
- 4.** Päätösesityksissä arvioidaan esityksen ympäristövaikutukset tilanteissa, joissa ne ovat osoitettavissa.
- 5.** Seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan menetelmillä, jotka ovat ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä. Pienistä maa- ja metsäalueista Espoon ja Kirkkonummen alueilla luovutaan maanvaihtojen tai myynnin kautta.
- 6.** Hautausmaita ja viheralueita hoidetaan niin, että ympäristölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.
- 7.** Sijoitustoiminnassa noudatetaan vastuullisen sijoitustoiminnan periaatteita.
- 8.** Suositetaan ilmastoystävällistä ruokaa ja minimoidaan ruokahävikkiä.
- 9.** Ympäristöohjelman tavoitteita toteutetaan määrätietoisesti seurakuntayhtymän voimassa olevan strategian resurssilinjaukset huomioiden.

Seurakuntayhtymällä on ollut kirkon ympäristödiplomiksi kahdesti vuosina 2006–2010 ja 2011–2014. Yhteinen kirkkoneuvosto päätti irtautua kirkon ympäristödiplomijärjestelmästä ja aloittaa oman ympäristöjärjestelmän valmistelun kokouksessaan 8.11.2018. Koska monet kehittämis- ja investointihankkeet ovat pitkiä prosesseja, ohjelman kausi ulottuu vuoteen 2030 saakka.

Yhtymän ympäristöjärjestelmä noudattelee useimpia Hiilineutraali kirkko -linjauksen suosituksia. Päästöjen kompensointia ei järjestelmällisesti toistaiseksi tehdä. Oman järjestelmän avulla pystytään keskittymään nimenomaan espoolaisessa toimintaympäristössä ja seurakuntayhtymän omassa vaikutuspiirissä olevien keskeisimpien asioiden parantamiseen. Päähuomio on asioissa, joilla on eniten vaikuttavuutta. Aikaisempien vuosien ympäristötyöstä kertyneiden kokemusten perusteella tämä on ollut henkilökunnan motivoimisen kannalta oleellista ja ympäristötyön onnistumisen edellytys.

Oman ympäristöjärjestelmän pohjalta seurakunnat ja yhtymän viraston palveluyksiköt voivat edistää yhteisten tavoitteiden toteuttamista ja toteuttaa lisäksi paikallisia hankkeita. Prosessi perustuu jatkuvaan ja asteittaiseen parantamiseen ja sitä kautta aina uusien tavoitteiden asettamiseen. Vaikka kysymys kirkon ympäristödiplomijärjestelmään palaamisesta aina ajoittain nousee esille, nykyinen valittu tie on osoittautunut motivoivaksi juuri sen vuoksi, että se antaa yksiköille ja seurakunnille liikkumatilaa edetä omalla tarkoituksenmukaisella ja realistisella tavalla. Kahden rinnakkaisen ympäristöjärjestelmän ylläpitämiseen ei olisi resursseja, eikä se muutenkaan olisi tarkoituksenmukaista.

Vastuu luomakunnasta osana Kirkko Espoossa -strategiaa 2023–2030

Seurakuntayhtymän uudessa strategiassa Kirkko Espoossa 2023–2030 vastuu luomakunnasta on yksi strategian kahdeksasta toiminnallisesta painopisteestä. Tätä toteutetaan

- terävöittämällä ekologista ja sosiaalista vastuullisuutta kirkon toiminnassa
- kantamalla huolta ilmastonmuutoksesta ja luon-

non monimuotoisuuden vähenemisestä ja toimimalla niiden hillitsemiseksi

- toimimalla vastuullisesti ympäristön, ilmaston ja luonnon suojelemiseksi ympäristöjärjestelmämme mukaisesti
- tukemalla espoolaisia luontosuhteen vaalimisessa ja kohtuullisessa elämäntavassa
- luomalla tilaa kristillisen luontohengellisuuden toteuttamiselle pitämällä esillä toivon näkökulmaa ilmastoahdistuksen hallitsemiseksi ja
- puolustamalla lasten oikeutta hyvään tulevaisuuteen kestävän kehityksen näkökulmasta.

Strategiassa on määritelty, että tämän painopisteen tavoitteiden toteutumisen mittareina käytetään seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän mittareita.

2. Tiivistelmä seurakuntien ympäristötyöstä 2022

Ympäristöjärjestelmän mukaan seurakunnilla tulee olla ympäristösuunnitelma, joka käsitellään seurakuntaneuvostossa. Kaikki seurakunnat ja yhteisen seurakuntatyön palveluyksikkö valmistelivat omia suunnitelmiaan vuoden 2022 aikana. Suunnitelmat kohdistuvat vuoteen 2023 ja suunnittelukauteen 2023–2025. Yhteenvedo suunnitelmissa kuvatuista painopisteistä ja tavoitteista on liitteenä.

Seurakuntiin on nimetty ympäristövastaavia ja ympäristötyöryhmiä. Pääsääntöisesti ympäristötyö tapahtuu olemassa olevan toiminnan kautta ja sen sisällä. Ympäristökasvatuksen ajatellaan koskevan sekä seurakuntalaisia että henkilökuntaa.

Seurakunnat ja palveluyksiköt määrittelevät vuosittaiset ympäristötavoitteensa osana talousarvio- ja toimintasuunnitelmaprosesseja. Tavoitteiden tulee olla yhdenmukaisia hyväksytyyn ympäristöpolitiikan ja -ohjelman kanssa. Toteutumista seurataan vuosittain keväisin. Tämä luo pohjaa sisäiselle auditoinnille ja toimintatapojen yhdenmukaistamiselle.

2.1 Esbo svenska församling

Församlingens miljöarbetsgrupp bestod under år 2022 av kaplan Irene Erkko, övervaktmästare Tommi Hartikainen samt barnledarna Marcus Söderström och Lisa Wentjärvi. Irene Erkko, med diakon Taina Sandberg som ersättare, representerade Esbo svenska i den gemensamma arbetsgruppen i samfälligheten.

Materialet till miljöbokslutet har bearbetats av förvaltningsassistent Nina Lejonqvist-Jurvanen (Irene Erkkos ersättare i miljögruppen under år 2023) och kyrkoherde Kira Ertman. Till verksamhetsberättelsen 2022 infogades en ny mellanrubrik: Miljöarbete. Detta tvingar sektorerna att rapportera om miljöarbetet inom sitt verksamhetsområde. Mellanrubriken ger en bild av sektorernas miljöinsats.

Administration och förvaltning

Kansliteamet ansvarar för beställning av kontorsmaterial. Det finns flera miljömärkta produkter. Nya kopieringsmaskiner printar enbart med medarbetarnas personliga koder och är mera energisnåla.

Information och kommunikation

Trycksaker är i huvudsak miljömärkta. De beställs från tryckerier som har miljöcertifikat, PEFC-certifikat (främja långsiktigt hållbart skogsbruk) eller är klimatneutrala trycksaker. Kopiering och utskrifter, s.k. flyers har ytterligare minskat i och med att kommunikationen i högre grad utnyttjar sociala medier. Inom kommunikationen har vikten av miljö- och klimattänk lyfts fram i samband med evenemanget Earth Hour – klimattässa ordnades den 23 mars – Energisparveckan och Snäppet svalare. Samfälligheten som skogsägare och dess miljöplan har lyfts fram i pressmeddelanden och nätnyheter på församlingens hemsida, åtminstone 20 inlägg som handlade om miljön (ännu mer i vid bemärkelse).

Gudstjänster och förrättningar

I mars var Esbo svenska församling med i den första klimattässa någonsin i Esbo i samarbete med Espoon tuomiokirkkoseurakunta och miljöförbundet Elokapiina. Skapelsens söndag firades i den 4 september.

Musikverksamhet

Kantorer återanvänder noter. Flera möten hålls på Teams.

Diakoniverksamhet

Återvinning är en mycket viktig sak. Diakonin har etablerat ett bra samarbete med Espoon tuomiokirkkoseurakunta gällande deras loppmarknad Unelman kammari i Esbo centrum. Några gånger om året önskar församlingsborna att skänka olika varor (kläder, skor, tallrikar, lakan osv.) till diakonin. Diakoniklienter får varor gratis med en betalningsförbindelse från diakonin. Det finns också möjligheten att skriva en betalningsförbindelse till Röda Korsets loppmarknad Kontti i Esbo centrum. I klientarbetet tas miljötanket upp med de nödställda individerna: hur man kan spara el, vatten och bensin/åka lokaltrafik i stället för egen bil. Man uppmanar att köpa begagnat i stället för nytt och sälja sina gamla saker i stället för att slänga dem.

Mission och internationell diakoni

Esbo svenska församling har ett avtal med Finska Missionssällskap och via dess Miljöbank planteras träd i Tanzania.

Verksamhet på sjukhus och anstalter

I denna sektor kommer miljösynpunkter främst till uttryck i budskapet i dess olika former på olika vårdinrättningar.

Barn- och familjeverksamhet, daghem samt grundskolans lågklasser

All verksamhet har planerats och utförts med växande miljömedvetenhet. Skogsmulleverksamheten är en självklar del av vårt arbete. Den stärker barnens och familjernas relation till närmiljön och naturen.

Konfirmandverksamheten

Miljöfostran och ansvar för skapelsen diskuteras under konfirmandtiden. Information till konfirmander och vårdnadshavare sänds elektroniskt. Avfall sorteras och pantflaskor samlas under lägerperioden. Till lägergårdar längre bort ordnas buss-transport.

Ungdomsarbetet

För ungdomarna är miljöfrågor och hållbar konsumtion viktiga framtidstrender. I verksamheten vill vi stöda detta till exempel genom att sortera skräp och samla in pantflaskor under ungdomskvällarna. På Sode återanvänds kopieringspapper i verksamheten.

Hjälpleदारutbildning

I början av utbildningen får ungdomarna lägerpärmar som är gjorda av återvinningspapp. I utbildningen används sällan papper. Uppgifter görs i förstahand elektroniskt, med telefonen.

Verksamhet i grundskolans högklasser, gymnasium och yrkesinstitut

Inom rastnärvaron används engångskärl som är producerat av återvinningsmaterial.

Vuxen i församlingen

Vi strävar till att använda materialet ett flertal gånger istället för att till exempel kopiera nytt.

Frivilligverksamhet

Inom frivilligarbetet kommer miljöfrågor till uttryck genom att man så långt som möjligt undviker att använda engångskärl vid kyrkkaffet. I andra konkreta situationer där papper och annat material kan undvikas, exempelvis sänds kyrkvärdslistorna

nuförtiden endast via e-post istället för i pappersform.

Kyrkobetjäning

Kyrkobetjäningen följer församlingens miljöplan vilket betyder att anskaffningarna är i regel Rättvis handel-märkta, tvättmedel och rengöringsmedel är parfym- och färgfria enligt gemensamma kyrkorådets linjedragning samt miljömärkta produkter är att föredra.

Kyrkobetjäningen har strävat efter att minska avfallsmängden genom att utveckla egen avfalls-sortering. Kommande år kommer församlingen i samarbete med Olarin seurakunta att uppdatera Olars kyrkas avfallssortering enligt nutida instruktioner.

2.2 Espoon tuomiokirkko-seurakunta

Seurakunnan ympäristötyön organisointi haki vielä muotoaan. On huomattu, ettei seurakunnan ympäristötoiminnan ja ympäristötyöryhmän välinen vuorovaikutus toimi parhaalla mahdollisella tavalla seurakunnan järjestelyistä johtuen. Työryhmää ei ole vielä muodostettu. Ympäristövastaavat eivät nyt oikein pääse vaikuttamaan toiminnan suunnit-

| Tuomiokirkko valaistaan LED-valoin.

| Auroran kappelilla jätteiden lajittelu laajeni vuonna 2022.

teluun siten, että koko seurakunnan toiminta olisi tietoisesti ja päämäärähakuisesti kestäväan kehitykseen suuntautuvaa. Ympäristövastuu ja seurakunnan muun toiminnan suunnittelu kulkevat eri reittejä.

Vuonna 2022 seurakunnassa järjestettyjä ympäristöaiheisia tilaisuuksia olivat

- Ilmastomessu Tuomiokirkossa
- Earth Hour
- Ilmastopaneeli Tuomiokirkossa, joka striimattiin
- luomakunnan sunnuntai.

Espoon tuomiokirkkoseurakunnassa toiminnassa painotettiin seuraavia ympäristöystävällisiä tekoja:

- Tilojen valaistusaikaan on kiinnitetty huomiota niin, ettei valot ole jatkuvasti päällä. Valaistuksessa on lisätty LED-lamppujen käyttöä.
- Kaiken syntyvän jätteen lajittelu omiin astioihin on laajennettu vuoden 2022 aikana kaikkiin seurakunnan tiloihin.
- Tällä hetkellä lajitellaan syntyvästä jätteestä bio, energia, muovi, kartonki, paperi, lasi, metalli ja sekajäte kaikilla työaloilla.
- Opastusta saatavilla tarvittaessa.

- Vuosittain kerätään rikkoutuneet sähkölaitteet ja ne viedään jäteasemille kierrätettäväksi.
- Ympäristöystävälliset pesuaineet ja pakkaukset ovat olleet jo käytössä vuosia kaikissa seurakunnan tiloissa.
- Kasvatustyössä käytetään laadukkaita raaka-aineita askarteluissa ja mahdollisuuksien mukaan käydään kierrätyskeskuksessa hakemassa tarvikkeita toimintaan.
- Mahdollisuuksien mukaan käytetään kimppakyytejä.
- Reilun kaupan tuotteita on käytetty mahdollisuuksien ja voimassa olevien sopimusten mukaan.
- Ruokahävikin punnitsemiseen ja raportointiin valmistautumista suunniteltiin vuonna 2022 niin, että punnitseminen alkaisi vuoden 2024 alusta.
- Elintarvikkeet ja siivousaineet on kilpailutettu yhtymän puolesta ympäristöteemojen mukaisesti.

Pohdintaa ovat herättäneet:

- onko 7–8 eri jäteauton käynti kaikissa kiinteistöissä ympäristöystävällistä
- huomioitavaa on, että Reilun kaupan nimikkeelle

Auroran kappelin päiväkerho-
laisten näyttely metsän elämästä.

Syksyllä hyödynnetään paljon puutarhas-
ta ja luonnosta saatuja kukkia ja oksia.

Rahastajan kori ja kori esirukouksia
varten tehty kahvipusseista.

on myös edullisempia vaihtoehtoja samoilla periaatteilla ja kriteereillä (esimerkiksi kahvissa hintaero voi olla moninkertainen / yksikkö)

- molemmilla edellä mainituilla esimerkeillä on huomattavia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia riippuen siitä, mikä toimintatapa valitaan.

Vihreän riparin periaatteet toteutuvat Espoon tuomiokirkkoseurakunnan leireillä seuraavasti:

- Luontoa ja luonnossa opettamista tehdään laajasti. Luonto on osa luomisen teemaa.

Puutarhasta keväällä karsitut kirsikkapuiden oksat saivat kukoistaa vapputapahtumassa kappelilla.

Kokkikerhon keittiö uusine opastauluineen.

- Ulkoileminen ja luonnosta nauttiminen kuuluu rippikouluun.
- Nuoret itse nostavat esille luonnon ja sen suojelemisen, kun kysytään teemoista, jotka nuoria kiinnostavat ja joista he ovat huolissaan. Kun nuoret tekevät esimerkiksi esirukousmateriaalia, on luonto siellä aina mukana.
- Seurakuntayhtymän omissa leirikeskustoissa on lisätty kasvisruuan määrää.
- Negatiivisena kehityksenä on todettava, että joudumme käyttämään leirikeskustoja, jotka ovat kaukana Espoosta, koska niitä ei ole saatavissa lähempänä. Tällöin syntyy isompi jalanjälki kuin että saisimme leirikeskustuksen optimaalisen matkan päästä.

Seurakunnan autoa ei tietoisesti vaihdettu sähköautoksi. Latauspisteiden toteuttaminen on etenemässä yhtymän viraston kiinteistöpalveluiden määrittelemällä aikataululla. Ajokilometrimäärä on myös niin vähäinen, että luonnonvarojen käytön näkökulmasta polttomootorivaihtoehto on seurakunnan nykyisessä käytössä ympäristöystävällisempi. Imagon kannalta asiaa voidaan harkita uudelleen. Sopimus on neuvoteltavissa.

Seurakunnan viestintä ympäristöasioista v. 2022: 1) Kirjoitus seurakunnan Lähetysrinki-lehdessä. 2) Facebook-päivitykset, Espoon tuomiokirkkoseurakunta 3) Instagram-päivitykset, Espoon tuomiokirkkoseurakunta.

2.3 Espoonlahden seurakunta

Espoonlahden seurakunnassa toimintakaudella 2022 lähti käyntiin seurakunnan oma ympäristötyöryhmä, jossa työntekijöinä olivat mukana Monica Purtilo (lapsityö), Hanne Malkki (nuorisotyö), Tuula Tuominen ja Merja Söderberg (kirkonpalveluskunta), Taina Leinonen / Klarika Vastamäki (diakonia), Katriina Vilkmän (perhetyö) ja Jouni Turtiainen (kirkkoherra). Seurakuntalaisia edustamassa ovat olleet vapaaehtoiset Eeva Fieandt (elintarvikehygienialuomu) ja Eija Bar (Espyy).

Espoonlahden ympäristötyön puitteissa valmistettiin kauden 2022 aikana tulevaa ympäristösuunnitelmaa vuodelle 2023.

Työryhmän toiminnassa ydinajatuksena oli, että tiimit peilaavat Espoon seurakuntayhtymän ympäristösuunnitelmaa omaan toimintaansa ja sitä kautta miettivät omia tavoitteitansa tulevalle kaudelle 2023–2025. Tiimien tavoitteiden mukaisesti loimme seurakunnan yhteiset tavoitteet ja kehittämiskohteet.

Kasvatuksen ympäristötyö vuodelta 2022

Lapsityössä on siirrytty pääsääntöisesti sähköiseen viestintään. Kangaspyyhkeet ovat käytössä 2/3 kerhopisteissä. Leipä otetaan hävikkiruoosta aina kun siihen on mahdollisuus. Askartelumateriaaleja pyritään hyödyntämään ensisijaisesti nykyisistä varastoista.

Vuonna 2022 lapsi- ja perhetyössä toiminnan puitteissa on toteutuneet mm. metsäperhekerhot, ulkoliikuntaperhekerhot (Seikkailevat perheet yhteistyössä Espoon Ladun kanssa), ulkopääsiäisesitykset yhteistyössä Hyökyvuoren kesäteatterin kanssa, Muumiretkeilykoulut, päiväkerhojen metsäretket (esim. Kaskikappelilla ulkoillaan kerhon metsässä joka kerhokerralla), päiväkerhojen ulkoliikuntaretket ja Suomen lasten metsäretkipäivä. Päiväkerholasten kanssa harjoitellaan jätteen kierrätystä ja kannustetaan ympäristöystävällisiin kerhoeväisiin (mieluummin kasvispala kuin keksi, mieluummin banaani kuin smoothie-pakkaus).

Lapsityössä ympäristön rooli on suurelta osin kasvatuksellinen; opetamme lapsia pienestä pitäen kierrättämään ja miettimään kulutusta ja annamme heille elämyksiä ilman materiaa esimerkiksi luonnossa.

Muita pysyvästi noudatettavia toimintatapoja eri työaloilla

- Nuorisotyössä leirikirje menee paperisena vain heille, jotka sen pyytävät ilmoittautumisen yhteydessä (paitsi rippikouluissa).
- Olemme yrittäneet saada Soden kierrätysasiat kuntoon.
- Tarkastimme, että käytettävät pesuaineet ovat ympäristöystävällisiä.
- Päivänavauksissa on huomioitu myös kestävän kehityksen teemoja.

- Luonto- ja retkipäiviä ripareilla.
- Kauppaostoksissa suositaan kasvista, lähiruokaa ja luomua.
- Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hävikkiruokaa.
- Askartelutarpeissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevaa materiaalia.
- Kasvatuksessa pidämme esillä luontoarvoja (opetamme kierrättämistä, muistutamme valon sammuttamisesta, opetamme luonnon arvostamista Jumalan luomana, ruuan arvostaminen).

Diakonian ympäristötyö vuodelta 2022

Diakoniatyön kestävän kehityksen tarkoitus on turvata ihmisille tasavertaiset mahdollisuudet voida hyvin, saavuttaa perusoikeudet, hankkia elämän perusedellytykset ja mahdollistaa osallistuminen päätöksentekoon ympäristöasioissa.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen eli rakenteellinen diakoniatyö on alueen asukkaiden osallisuuden vahvistamista ja erilaisten yhteistyöverkostojen

rakentamista myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Työryhmä piti vuoden 2023 ensimmäisen kokouksensa 10.1.2023, jolloin laadittiin aikataulu sovittujen projektien ja tapahtumien seurantaan, pohdittiin sitä, miten projekteja ja tapahtumia seurataan, missä vaiheessa suunnitelmien osalta ollaan menossa ja mihin ajankohtaisiin asioihin pitäisi erityisesti tarttua. Työryhmä totesi, että hävikkiruoka saadaan hyvin hyödynnetyksi ja jakelu toimii.

Myös lahjoitusvaatekeräys toimii: vaatejakoja on pystytty järjestämään mm. Leipämessujen keittolounas -tapahtumien yhteydessä. Lisäksi mukaan on mahtunut jonkin verran myös huonekalujen kierrätystä (tosin sohvien ja patjojen kanssa oltava tarkkana ja tarvittaessa järjestettävä esim. otsointi tai vietävä suoraan kaatopaikalle muuhun kierrätykseen).

Ensimmäinen suurempi kierrätystapahtuma "Maan päivä" järjestetään lauantaina 22.4.2023. Espoonlahden kirkolla. Tapahtumassa on tarkoitus tarjota myös alueen asukkaille kirpputorimyyntipaikkoja. Myyntipöytien tuotot käytetään ympäristösuunnitelman mukaisesti ympäristön suojeluun, tällä kertaa laajemmin Itämeren suojeluun John Nurminen -säätiön kautta. Tapahtumaan ideoidaan myös ympäristöaiheinen musiikkileikkikoulu, kierrätysaskartelua, hävikkiteemainen kahvila ja kierrätysteemainen tietovisa. Tapahtuman tarkoituksena on oppia, miten kierrätystä voidaan kotitalouksissa tehostaa ja hävikkiä vähentää.

Yhteistyökumppaneiksi on kysytty myös kouluja ja järjestöjä (mm. HSY ja kierrätyskeskus), joilla on jo omat ympäristösuunnitelmansa. Koulut otetaan ympäristöyhteistyöhön sen mukaan, kun ne ovat halukkaita toimimaan seurakunnan kanssa. Seurakunnan nuorten ja rippikoululaisten toiminnassa ympäristötietoisuutta vahvistetaan. Työyhteisössä on ympäristösuunnitelman tietoiskuja kerran kuukaudessa, ja luottamushenkilöitä perehdytetään suunnitelmiin ja kutsutaan mukaan tapahtumien ja projektien toteutukseen.

Vuoden 2023 Luomakunnan sunnuntai on päätetty pitää kaikissa seurakunnissa elokuun viimeisenä sunnuntaina (27.8.2023). Myös ns. Earth Hour -tapahtuma koordinoidaan yhteisesti seurakuntayhtymän kanssa. Tärkeintä on tehdä pieniäkin

ympäristötekoja ja pitää huoli siitä, että toiminta on seurakuntalaisia motivoivaa ja ympäristön hyvinvoinnin kannalta palkitsevaa sekä tulevaisuuden toivoa ylläpitävää.

2.4 Leppävaaran seurakunta

Leppävaaran seurakunnan ympäristötyöryhmä vaihtui kokonaan toimintakaudella 2022. Työryhmän jäseninä aloittivat Hatakka Seija (varhaiskasvatus/perhetyö), Vesterinen Maarit (kirkonpalveluskunta) ja Lehtisalo Petri (palvelutiimi) sekä vuoden 2023 alusta Ahtee Pia (missiotiimi). Ympäristötyöryhmä keskittyi valmistelemaan tulevan vuoden 2023 ympäristösuunnitelmaa ja on tuottanut seurakunnan osuuden raporttiin.

Yhtymän yhteisesti sovitut teemat 2022

- Earth Hour: Leppävaaran kirkon valaistus sammutettiin tunniksi.
- Reilun kaupan tuotteita (muun muassa kahvi ja tee) käytettiin seurakunnan kaikissa tarjoiluissa, kokkikerhoissa sekä muissa seurakunnan järjestämässä tapahtumissa mahdollisuuksien mukaan.
- Luomakunnan sunnuntaita vietettiin 4.9.2022 teemalla "Nyt valoja päälle".

Kierrätys

- 2022 Karakappeliin hankittiin kierrätyslaatikko (muovi/pahvi/bio) päiväkerhon puolelle. Suurempana teema kierrätyksen päivittäminen seurakuntien eri tiloissa ja toiminnoissa painottuu vuodelle 2023.

Ruokailu

- Seurakunnan järjestämissä tilaisuuksissa kasvisruokaa, esimerkiksi iltaperhekahvilassa vegaaniruoka, kokkikerhoissa luomu- ja kasvisruokapainotteisuus.
- Diakonialounailla myös mahdollisuus kasviruokavaihtoehtoon.
- Kirkon pihalla kasvatettiin laatikkoviljelyperiaatteella erilaisia yrtejä, salaattia, maissia ja mansikoita.
- Hävikkiruoka Leppävaaran seurakunnassa

vähäistä.

Luontosuhteen vaaliminen

- Rippikouluissa vakioteemoina ympäristön suojelu ja luomakunta, mahdollisuuksien mukaan hartauksia ulkona sekä rukouspolkuja ja pikku pyhiinvaelluksia.
- Varhaiskasvatukseen kuuluivat metsäretket sekä kirkon lähimetsässä on luontopolkuja, joissa erilaisia tehtäviä luontoon liittyen.

Askartelu

- Perheleireillä askartelu kierrätysmateriaaleista.
- Päiväkerhoissa materiaalia luonnosta ja myös kierrätysmateriaalia.
- Päivä Kirkonmäellä -tapahtumiin suunniteltu vuodelle 2023 erilaisia kierrätykseen ja "tuunaukseen" (esimerkiksi vaatteiden) liittyviä teemoja.

2.5 Olarin seurakunta

Ruokahävikin pienentämistä ja kierrätystä

Seurakunnan vapaaehtoiset hakivat hävikkileipää ja -pullia Ison Omenan Gateau -kahvilasta neljänä päivänä viikossa. Tuotteita tarjottiin diakonialounailla ja seurakunnan kahdessa ilmaiskahvilassa. Jäljelle jääneet tuotteet annettiin ihmisille mukaan kotiin.

Diakonialounailta jäänyt ruoka pakattiin yksittäispakkauksiin ja pakastettiin. Diakoniatyöntekijät jakoivat ruokaa tarvitseville.

Matinkappelin Minikirppis-toiminta on kierrätystä, jossa myydään pikkurahalla vaatteita ja kodintarvikkeita lähetyksen hyväksi. Kirppis toimii lahjoitusten varassa.

Leipäkahvilassa tarjottiin hävikkileipien lisäksi edellisenä päivänä diakonialounaalta jäänyttä ruokaa.

Diakonialounaissa siirryttiin lisäämään kasvisruokaa siten, että joka kolmas ateriala on kasvisruoka. Ennen se oli joka neljäs. Kauden kasviksia oli tarjolla entistä enemmän.

Diakonian asiakkaille annettiin osto-osoituksia kierrätyskeskukseen ja seniorisynttäreille ja joululou-

Seurakunnan vapaaehtoinen laittamassa hävikkituotteita esille ja pakkaamassa mukaan otettavaksi.

Roskienkeruutapahtuman vapaaehtoisia.

naalle järjestettiin ilmoittautumiset ruokahävikin vähentämiseksi.

Kynttilänpätkiä kerättiin Ukrainaan lyhtyjen tekemistä varten.

Tiimikokoukset pyrittiin pitämään joka toinen kerta livenä ja Teamsissa kansainvälisen työn ja diakonian tiimissä.

Kierrätetyistä langoista kudottiin Äiti Teresa -peittoja ja villasukkia hyväntekeväisyyteen.

Somessa ympäristöasiat esillä

Ison Omenan kauppakeskuksessa sijaitsevassa seurakunnan Chapple-tilassa järjestettiin seitsemän kirppistapahtumaa. Kirppistapahtumat edistävät kiertotaloutta.

Earth Hour -päivän yhteydessä jaettiin Chapple Iso Omena -Instagramissa ympäristönsuojeluvinkkejä ja lokakuussa Reilun kaupan viikolla kerrottiin Chapple Iso Omena -Instagramissa, että Chapple-tilan kahvi on Reilun kaupan kahvia.

Yhteisötyöntekijä järjesti keväällä Matinkylä-Olarin Monitoimiset -verkoston kanssa roskienkeruutapahtuman Matinkylässä.

Askartelua kierrätysmateriaaleista ja opetusta kierrättämiseen

Seurakunnan päiväkerhoissa ja perhekahviloissa askartelussa käytettiin kierrätettyjä materiaaleja. Lapsia myös opetettiin kierrättämään.

Leireillä ja muualla nuorten toiminnassa kierrätettiin roskaa ja kerättiin pullot keräykseen.

Rippikouluissa pidettiin ympäristöasioita esillä.

Papereiden tulostamista vähennettiin ja valaistusta uudistettiin

Kirkkosalin valaistus uusittiin LED-lampuilla. Olarin kirkon salin valaistukseen kului aiemmin tunnissa liki 17 kWh, nyt siihen menee 6,75 kWh.

Siirryttiin sähköiseen laskuttamiseen ja toimituspapereiden skannaamiseen seurakuntayhtymän palvelukeskukseen. Postin käyntikertoja vähennettiin ja joulun ajan esitteiden tekoa vähennettiin. Turvatulostus on vähentänyt papereiden turhaa tulostusta.

Kahvin keittoa vähennettiin virastossa. Käsipyhyk-
keet vaihdettiin käsipyhyherulliin. Aski-ohjelma
vähentää käytetyn paperin määrää.

Etätyötä tehtiin mahdollisuuksien mukaan.

Yhteisesti sovitut teemat

Vuonna 2022 yhteisesti sovittuja teemoja olivat
Earth Hour -tapahtuma, jolloin Olarin kirkosta sam-
mutettiin valot tunniksi.

Luomakunnan sunnuntaita vietettiin messun yh-
teydessä ja sen jälkeen, jolloin lähiruokaa ja luon-
nonantimia oli mahdollisuus tuoda vaihtopöydälle.

Reilun kaupan viikkoa vietettiin niin, että Reilun
kaupan mainoksia oli esillä toimipisteissä ja dia-
konialounailla kerroimme viikosta ja vastuullisesta
kuluttamisesta.

2.6 Tapiolan seurakunta

Tapiolan seurakunnan ilmastotyöryhmän työsken-
telyyn ovat osallistuneet Antti Ruuskanen, Anu Ris-
timäki, Mirka Renwall, Esa Malkamäki, Atte-Veikko
Kempainen, Leena Viilo, Riitta Korhonen ja Linda
Broede.

Seurakunnan ympäristösuunnitelman kautta kuva-
taan, miten seurakunnan hengellisessä elämässä
näkyvät ekoteologian avaamat näkökulmat Juma-
lan läsnäolon pyhittämään luomakuntaan, keskellä
ilmastokriisiä ja biodiversiteetin tuhoutumista.
Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus ja oikeudenmukai-
suus ovat läsnä myös niin, että seurakunta laajasti
ymmärrettynä, eli sisältäen myös seurakuntalaiset,
näkyvät sekä toiminnan tavoitteina että toimenpitei-
tä, kuten keskustelutilaisuuksina, paastokampan-
joina ja seurakuntalaisen omana energiansäästö-
nä ja osallistumisena hiilinielujen kasvattamiseen
muun muassa puiden istuttamisen kautta. On
tarpeen löytää kristilliseltä pohjalta eväitä toivon
ja toimiin. Seurakunnan omassa toiminnassa tämä
tarkoittaa materiaan kohdistuvia vähennystoimia
ja päästöjen pienentämistä energian kulutuksen
kautta.

Seurakunnan ympäristötavoitteet vuodelle 2022
olivat:

- Pidämme ympäristöasioita esillä näkyvästi pe-
ruskorjatun kirkon seurakuntatyössä ja osallis-
tumme seurakuntien yhteishankkeeseen toimiti-
loista luopumiseksi.
- Toimimme ympäristökasvatussuunnitelman
mukaisesti ja vahvistamme oman seurakuntam-
me toimintaa muun muassa ilmastotyöryhmän
kautta niin, että se linkittyy valtakunnallisiin
tapahtumiin, kuten Energiansäästöviikkoon.
- Etsimme yhteistyötahoja ympäristöasioiden
toteutukseen, esimerkiksi Aalto-yliopisto, Espoon
kaupunki ja Espoon järjestöjen yhteisö (EJY).
- Pidämme jatkossakin työyhteisön ja työryhmien
etäkokouksia ja luomme vaihtoehtoisia malleja
työyhteisössä työ- ja virkamatkojen tekemiseen
käyttämällä joukkoliikennettä ja kimppekyytejä.

Ympäristösuunnitelma hyväksyttiin joulukuun seu-
rakuntaneuvostossa. Tapiolan kirkolle on järjestetty
jätteiden lajittelu. Valtakunnallisista tai maailman-
laajuisista tapahtumista seurakunta osallistui Earth
Hourin viettoon, pyöräilyviikkoon, Reilun kaupan
viikon ja ekumeenisen luomakunnan ajan tapahtu-
miin. Yhteistyökumppaneiden kanssa toimiminen
ympäristöasioissa on vielä alussa. Omalla autolla
työntekijät ajoivat virkamatkoja kohtuullisesti ja
kimppekyytejä hyödynnettiin. On siirrytty kasvo-
tusten tapahtuviin kokouksiin. Teams-kokoukset
toimivat erinomaisesti neuvoston valmistelussa
ja lyhyissä työntekijöiden palavereissa. Hybridi-
kokouksia pidettiin, kun joku osallistujista joutui
olemaan karanteenissa.

Arvio ympäristötavoitteen toteutumisen arvioi- misessa käytettävistä mittareista

- Espoon seurakuntayhtymän ympäristö- ja toimi-
tilaohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutu-
misen määrä ja laatu Tapiolan seurakunnassa.
- Ilmastotyöryhmän toimintakertomus ja sen arvi-
ointi seurakuntaneuvostossa.
- Etäkokousten määrä ja virkamatkojen matka-
kulut.

- Konkreettisista tuloksista viestimisen onnistuminen.

Ympäristöasioihin on kiinnitetty huomiota pyhiinvaelluksilla, erilaisissa messuissa ja kahvila Valon toiminnassa sekä kasvatuksen sektorilla. Ilmastotyöryhmä valmisteli ympäristösuunnitelmaa eikä ole tehnyt erillistä toimintakertomusta. Neuvoston valmistelukokouksia pidettiin Teamsissa 9. Työyhteisön erilaisia kokouksia pidettiin Teamsissa koronan takia keväällä. Pienempiä palavereja jatkettiin Teamsissa kesän ja syyskauden aikana. Virkamatkojen määrä eli omalla autolla työntekijöiden ajamat kilometrit olivat 14 069 km, korvaukset näistä olivat 6 471,74 €. Helluntain luontopyhiinvaelluksen viestinnässä Velskolan maisemissa onnistuttiin.

Varhaiskasvatus

Ympäristötavoitteisiin liittyen käytimme olemassa olevia askartelumateriaaleja, emmekä hankkineet uusia. Ilta-perhekerhon ruokatarjoilut olivat kasvisruokia. Kevään perheleirin ohjelman suunnittelussa otettiin huomioon luontosuhteen tukeminen. Muska-reissa laulettiin paljon luontolauluja ja leikittiin luontoleikkejä. Lasten- ja perheiden kokoontumistiloista löytyvät näkyviltä paikoilta kierrätysroskorit, joita käytetään päivittäin.

Kasvatus

Ympäristöasiat ja luomakuntaan liittyvät näkökulmat ovat esillä rippikoulussa ja kouluissa tehtävässä kasvatustyössä. Ympäristöstä huolehtiminen näkyy sekä nuorten tilan ratkaisuissa että toiminnassa. Kierrätys on tehty helpoksi ja eettisyys näkyy mm. tarjoiluissa.

Luomakuntaan ja ympäristöasioihin liittyvät näkökulmat olivat esillä koulujen päivänavauksissa, joissa yhtenä teemana oli luonnon ja ympäristön suojeleminen. Rippikouluissa luomakuntaa ja ihmisen roolia siinä on pidetty esillä hartauselämässä, opeutuksessa (mm. Iiris Härmän dokumentti Luomakunnan vartijat ja siihen liittyvä keskustelumateriaali) ja myös käytännön tavoilla pitämällä esimerkiksi kasvisruokapäiviä. Nuorisotyössä päätettiin panostaa leirien kasvisruokailuun.

Syksyn Starttileirillä ja nuortenilloissa ja Ryhmän ohjaaja-koulutuksissa tarjottiin vain kasvisruokaa.

Jäsenyys

Seurakuntalaisten ympäristötietoisuutta lisättiin läpi vuoden eri kampanjoiden ja toiminnan yhteydessä. Keväällä jäsenyystiimi järjesti 26.3., Earth Hour -päivänä, Luomakunnan vartijat -elokuva näytöksen, joka oli avoin tilaisuus kaikille. Sama

Tapiolan kirkkokiinteistön jätekatos on entinen autotalli.

Yksi Tapiolan kirkon kierrätysastioista.

Tapiolan kirkkokiinteistön sähkönkulutus putosi peruskorjauksessa alle puoleen.

elokuva näytettiin myös 30-, 40-, ja 50-vuotiaiden syntymäpäivillä, jonne saapui 70 osallistujaa. Kahvila Valossa tarjottiin kevään aikana kaksi kertaa viikossa hävikkiaineiksista tehtyä ruokaa pilottihankkeena Manna-apu ry:n kanssa. Toukokuussa osallistuttiin pyöräilyviikon viettämiseen. Pyöräilyteema näkyi myös kesällä, jolloin joka viikko pääsi riksapyöräajelulle kirkon edestä. Espoo-päivänä oli riksapyöräparaati Karakalliosta Tapiolan kirkolle.

Palvelut

Tapiolan kirkon jätehuoneen tilanne parani olennaisesti peruskorjauksen jälkeen, kun entinen autotalli muutettiin siihen tarkoitukseen. Näin saatiin kirkolle mahtumaan esimerkiksi lasin ja metallin keräysastiat. Kirkon sisätiloihin hankittiin uudet jätteiden lajitteluastiat syksyllä. Tapiolan kirkon peruskorjaus, joka valmistui vuoden 2022 alkupuolella, vaikutti huomattavasti kiinteistön sähkönkulutukseen, joka on jopa alle puolet siitä, mitä se oli ennen remonttia.

3. Tiivistelmä seurakuntayhtymän viraston palveluksiköiden ympäristötyöstä 2022

3.1 Viraston johdon yksikkö

Vastuu seurakuntayhtymän ympäristötyön johtamisesta on viraston johdon yksiköllä. Vuodelle 2022 ympäristötyöllä oli kolme päätavoitetta:

- seurakuntien ympäristösuunnitelmien valmistelun käynnistäminen ja tukeminen
- ympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamisen aloittaminen ja
- valmistautuminen ensimmäisen ympäristötilinpäätöksen tuottamiseen.

Ympäristösuunnitelmien ja yhtymätasoisien tilinpäätöksen valmistelu on osaltaan valmistautumista ympäristösertifikaatin hakemiseen, mistä etenevästä yhteinen kirkkoneuvosto on päättänyt uudesta ympäristöjärjestelmästä linjatessaan.

Ensimmäisen vuoden perusteella voidaan todeta, että yhteisen kirkkoneuvoston syksyllä 2021 hyväksymän ympäristöohjelman tavoitteiden mukainen toiminta on käynnistynyt kaikilla osa-alueilla. Lähivuodet tulevat näyttämään, mitkä tavoitteista tulevat toteutumaan ennakoitua nopeammin tai hitaammin, mitkä etenevät yhteisen kirkkoneuvoston suositteluun aikataulussa ja minkä tavoitteiden osalta on järkevää harkita joko tavoitteen tai mittarin muuttamista, poistamista ohjelmasta ja mahdollista korvaamista jollain uudella.

Ympäristöohjelman tavoitteet, sisältö ja mittarit määriteltiin aikanaan siten, että seurakuntayhtymää voidaan tarvittaessa verrata johonkin muuhun, kooltaan ja toimintatavoiltaan samankaltaiseen organisaatioon henkilöstön ja toimipisteiden määrän, toiminnan luonteen sekä talouden ja julkisoikeudellisen organisaation toimintaa määrittelevien säädösten näkökulmasta. Yhteinen kirkkoneuvosto linjasi päätöksenteollaan ohjelman määrittelemistä.

Ympäristötyön johtamisjärjestelmä

Seurakuntayhtymän ympäristötyön johtaminen on organisoitu seuraavasti:

- Strateginen johtaminen: yhteinen kirkkovaltuusto talousarvion ja määrärahojen allokoinnin kautta ja yhteinen kirkkoneuvosto ympäristöjärjestelmän osalta
- Operatiivisen johtamisen vastuuyksikkö: yhtymän viraston johdon yksikkö, yhtymän johtaja ja kehityspäällikkö yhtymän ympäristötyön puheenjohtajana
- Ympäristötyön operatiivisesta koordinoimisesta ja käytännön työn edistämisestä vastaa seurakuntayhtymän sisäinen ympäristötyöryhmä. Ryhmä on työskennellyt vuodesta 2016, ja sen kokoonpano on vaihdellut vuosien aikana. Vuonna 2022 ryhmässä on ollut
 - o 1–2 edustajaa kustakin seurakunnasta
 - o 0–4 edustajaa kustakin palveluksiköistä sen mukaisesti, miten vahvasti ympäristöasioiden johtamista ja toteuttamista tapahtuu kussakin yksikössä
 - o vuonna 2022 ympäristötyöryhmän kokoon-

pano oli 13 henkilöä, suurimmalla osalla jäsenistä on nimetty varahenkilö ja osa varahenkilöistä on myös osallistunut kokouksiin

- o työryhmän jäsenet edustavat eri työaloja; kasvatus- ja rippikoulutyötä, diakoniatyötä, kirkonpalvelutyötä, lapsi- ja perhetyötä, kiinteistönhoitoa, leiri- ja kurssikeskustoimintaa, siivousta, elintarvike- ja cateringalan osaamista, rakennuttamista ja ylläpitoa, viestintää, hautaustoimea ja yleistä prosessien kehittämistä
- o asioiden edistämisestä käytännössä vastaavat ylimmällä tasolla seurakunnissa kirkkoherrat ja yksiköissä palveluyksiköiden päälliköt sekä seurakunnissa tiimit ja yksiköissä toimintaryhmät.

Seurakunnat ovat nimenneet omia operatiivisia ympäristötyöryhmiään, joiden tehtävänä on ympäristötyön toteuttaminen käytännössä. Työskentelyssä on edetty seurakuntien oman aikataulun mukaan. Joissakin ryhmissä on mukana myös seurakuntalaisedustajia. Tämä on ajoittain koettu haasteelliseksi, etenkin, jos seurakuntalais- ja luottamushenkilöjäsenet osallistuvat sekä asioiden valmisteluun että päätöksentekoon ja jos heidän ehdottamansa tavoitteet ja toimenpiteet eivät ole yhdensuuntaisia yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymän ympäristöjärjestelmän tavoitteiden kanssa.

Ympäristötyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti jo vuosia 8–10 kertaa vuodessa. Vuonna 2022 ryhmä kokoontui 7 kertaa. Lähes kaikki kokoukset toteutetaan hybridikokouksina, mikä on oleellisesti helpottanut eri tehtävissä toimivien jäsenten mahdollisuuksia osallistua kokouksiin.

Ympäristöriskien tunnistaminen ja riskien merkityksen arviointi

Seurakuntayhtymän viraston johdon yksikön johdolla toteutettiin vuoden 2022 aikana kaikissa seurakunnissa ja palveluyksiköissä riskien kartoitus, jonka yhtenä osa-alueena oli myös ympäristöriskien tunnistaminen. Riskien tunnistaminen ja hallinta, poikkeamien käsittely ja mahdolliset korjaavat toimenpiteet toteutetaan osana riskienhallinnan operatiivista toimintaa. Edellinen vastaava laajempi kartoitus toteutettiin vuonna 2016.

Ympäristöriskejä on tunnistettu erityisesti hautaus-toimessa, mutta yksikään niistä ei ole riskitasoltaan sietämätön tai merkittävä. Myös kiinteistötoimen tehtävälueilla on työnkulkuja, joissa joudutaan käsittelemään esimerkiksi kemikaaleja tai muita vaarallisia aineita. Ympäristöriskien hallitsemiseksi vastuuyksiköissä on laadittu toimintasuunnitelma, aikataulu ja nimetty asiasta vastaava taho. Jos tunnistettujen ympäristöriskien riskin suuruus on vähäinen, huomioitava tai riskiä ei ole, tilannetta seurataan.

Tunnistetut ympäristöriskit liittyvät mahdolliseen ympäristövahinkoon, joka voisi aiheutua vajavaisesta perehdyttämisestä, kiireestä, suuresta työmäärästä, ohjeiden noudattamatta tai esimerkiksi suojainten käyttämättä jättämisestä, prosessien tai työohjeiden epätarkkuudesta tai ajantasaistamattomuudesta. Yhtymän viraston palveluyksiköissä ylläpidetään toimintakäsikirjaa, joka toimii prosessikuvauksena, laatujärjestelmänä ja perehdyttämisen välineenä. Näiden avulla voidaan hallita mm. öljysäiliöiden ja polttoaineiden, jäteöljyn, krematorion käytössä tarvittavien kemikaalien, jäteveden, lannoitteiden ja siivousaineiden käsittelyyn liittyviä riskejä. Krematorion savukaasut suodatetaan suodatusjärjestelmän avulla.

Sisäisen prosessin kehittäminen

Sisäistä prosessia vakiinnutetaan ja kehitetään vähitellen kohti käytäntöä, jossa kaikissa seurakunnissa ja yksiköissä osallistutaan mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla omien ympäristötavoitteiden suunnitteluun ja raportoimiseen. Toistaiseksi eteneminen on tapahtunut kunkin yksikön tai seurakunnan oman aikataulun mukaisesti. Joidenkin Espoon seurakuntien haasteena ovat meneillään olevat organisaatiomuutokset ja ylipäättään tiedonkulku ja suuri työmäärä. Esbo svenska församlingin osalta lisähaasteena on ollut ruotsinkielisten käännösten puuttuminen tai se, että ruotsinnokset valmistuvat myöhemmin kuin alkuperäinen ympäristötyöryhmän valmisteleva suomenkielinen aineisto. Tämä seurakunnasta itsestään riippumaton seikka on vaikuttanut ympäristöasioiden käsittelyaikatauluun Esbo svenska församlingin seurakuntaneuvostossa.

3.2 Palvelukeskus

Palvelukeskuksen ympäristötavoitteet liittyvät ensisijaisesti toimistotyön, hallinnon ja erityisesti asiakirjahallinnon, hankintojen ja henkilöstöasioiden ympäristökuormitukseen. Yksikkö vastaa useasta keskitetystä kilpailutuksesta, kuten esimerkiksi toimistotarvikkeiden, henkilöstöetuuksien, koulutusten ja työterveyshuoltopalveluiden kilpailutuksista. Yksikön vastuulla ovat myös mm. henkilöstön liikkumisessa (palvelussuhteen perusteella suoritettavien matkojen) noudatettavien linjausten ja ohjeistusten laatiminen.

Vuoden 2022 aikana mahdollistettiin ensimmäistä kertaa työsuhteiden hankinta. Henkilökuntaetua on käyttänyt 15 henkilöä.

Koulutustilaisuuksissa on lisätty aikaisempiin vuosiin verrattuna etäkoulutuksia ja hybridikoulutuksia. Kaikki seurakunnat ovat mukana keskitetyn asiakirjahallinnon piirissä vuoden 2023 alusta alkaen.

Yksikön tuleva kehityskohde on sähköisen asiakirjahallinnon jatkokehittäminen sisältäen muun muassa pysyvissäilytyksen sähköistämisen, mikä tulee vähentämään perinteisen paperisen arkistoinnin tarvetta.

3.3 Talous- ja tietohallintopalvelut

Talouspalvelut

Talouspalveluiden näkökulmasta suurin seurakuntayhtymän ympäristökuormitusta vähentävä teko olisi hankintojen määrän eli kulutuksen määrän vähentäminen ylipäätään. Hankintojen euro- ja kappalemääräiset määrät ovat viime vuosina kasvaneet koronavuosia lukuun ottamatta. Inflaatio selittää hankintojen euromääräisen kasvun, mutta myös ostolaskujen määrä on lisääntynyt, mikä tarkoittaa, että tuotteita ja palveluita myös ostetaan aikaisempaa enemmän. Myyntilaskujen käsittely on lähes täysin sähköistynyt, eli 98 % laskutuksesta toteutuu verkkolaskutuksena.

Sijoitustoiminnan sääntö uudistetaan kolmen

vuoden välein. Voimassa olevan säännön mukaan myös vaihtoehtoiset sijoitukset ovat sallittuja, mikä on mahdollistanut sijoittamisen myös erilaisiin vihreään siirtymän kohteisiin.

Tietohallintopalvelut

Tietohallintopalvelut kilpailuttaa ja toimittaa sopimusyhteistyönä seurakunnille ja palveluyksiköille mobiililaitteet, tietokoneet ja niihin liittyvät oheislaitteet, monitoimi- ja tuloslaitteet, teleoperaattori-, järjestelmä- ja sovelluspalvelut. Yksikössä on tehty pitkäjänteisesti työtä vastuullisuuskeskustelujen huomioimiseksi. Yhteistyökumppaneilta edellytetään vastuullista toimintaa. Tämä on selkeämpää laitteiden osalta, mutta palveluja ostettaessa toimittajien ja erilaisten alihankintaketjujen kaikkien toimijoiden toimintatapojen vastuullisuuden tarkistaminen tai varmentaminen on vaikeaa. Tilanteissa täytyy luottaa toimittajien antamiin kuvauksiin.

Käytännössä kaikki tietohallinnon hankinnat nojautuvat kirkon tietohallinnon arkkitehtuuriratkaisuihin ja Hanselin yhteiskilpailutuksiin ja -sopimuksiin, joihin seurakuntayhtymä on liittynyt tai joihin sillä on mahdollisuus liittyä. Tilanne, jossa seurakuntayhtymä eroaisi tai toimisi yksinäisenä saarekkeena kirkon ICT-ratkaisuista erillään, ei ole toiminnallisista, taloudellisista, arkkitehtuurisista eikä ympäristösyistäkään realistinen vaihtoehto.

Omista konesalipalveluista on luovuttu ja siirrytty kohti palveluntarjoajien tarjoamia ja ylläpitämiä virtuaaliympäristöjä. Kokonaisuus pohjautuu leasing-sopimuksiin ja lisensseihin. Omia yhtymälle ostettuja tuotteita on vähäisessä määrin.

Viime vuosien määrätietoisuuden tuloksena on saavutettu monia merkittäviä muutoksia. Tulosten määrä vähentyy turvatulostamisen käyttöönoton seurauksena. Laitteiden elinkaaret ovat jo nyt niin pitkiä kuin mikä toiminnallisesti ja muun muassa laitteiden yhteensopivuuden vuoksi on järkevää. Elinkaarien pidentämisellä nykyisestä ei enää arvioida saavutettavan lisäarvoa ympäristön suojelemisen näkökulmasta, koska kääntöpuolena voi olla laitteiden rikkoontuminen ja vanhentuminen ja sitä kautta tarve uusien laitteiden hankkimiselle. Etätyövälineiden kehittymisen ja laajan

käyttöönoton seurauksena työtavat ovat nopeutuneet ja työ- ja virkamatkat ovat vähentyneet, mikä on ollut myös selvää työajan säästöä.

3.4 Kiinteistötoimi

Kiinteistötoimen vastuulla on yksi seurakuntayhtymän koko ympäristö- ja hiilineutraalisuustyön päätavoitteista, jonka vaikuttavuus myös on suuri: fossiilisten energialähteiden käytöstä luopuminen ympäristöpolitiikan määrittelemässä aikataulussa vuoteen 2030 mennessä. Aikataulu on kokonaiskirkon tavoiteaikataulun mukainen.

Tavoitteeseen päästään omien kiinteistöjen osalta irtautumalla omista fossiilisia polttoaineita käyttävistä lämmitysjärjestelmistä pitkän aikavälin rakentamissuunnitelman mahdollistamassa aikataulussa ja korvaamalla ne uusiutuvaan energiaan pohjautuvilla järjestelmillä.

Tärkeä keino tavoitteeseen pääsemiseksi on myös seurakuntayhtymän kiinteistökannan vähentäminen, jota prosessina koko yhtymän tasolla on edistetty vuodesta 2019 alkaen.

Rakennuttaminen ja ylläpito

Ilmastonmuutoksen hillintään, kestävään kehitykseen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävät hankkeet ja investoinnit arvioidaan, aikataulutetaan ja toteutetaan seurakuntayhtymän pitkän aikavälin rakentamissuunnitelman ja vuosittaisen talousarvion eli käytettävissä olevien investointi-, käyttötalous- ja henkilöresurssien puitteissa. Mahdolliset uudet ratkaisut on määriteltävä jo hankkeiden kokonaisarvioinnin ja tarvehankinnan yhteydessä, jolloin hankkeen enimmäiskustannusarvio määräytyy ja hyväksytään. Jälkikäteen hankkeisiin ehdotettavat ympäristöinvestoinnit merkitsevät aina sitä, että, jos ne halutaan toteuttaa, on vastaavasti luovuttava jostain muusta hankkeeseen alun perin sisältyvästä asiasta tai tavoitteesta.

Kiinteistökanta on tällä hetkellä niin suuri, että ylläpitäviä ja aikataulutettavia korjaustarpeita ilmenee jatkuvasti. Sen lisäksi, että niitä varten ei yleensä ole varauduttu talousarviossa eli rahoittamiseen tarvitaan lisämääräraha, ne joudutaan priorisoimaan muiden pitkän aikavälin rakentamis-

suunnitelman hankkeiden edelle. Näin suunnitelmassa olevat hankkeet saattavat siirtyä eteenpäin jopa vuosilla, koska resurssit joudutaan ohjaamaan akuutisti ilmenneiden korjaustarpeiden ratkaisemiseen ja hoitamiseen.

Lämmitys ja energiankulutus

Kiinteistöjen lämmitysjärjestelmien uusiminen tapahtuu yhteisen kirkkovaltuuston mahdollistamien hankkeiden rahoituksen pohjalta ja pitkän aikaväliin rakentamissuunnitelman mahdollistamalla aikataululla. Kaupunkialueella sijaitsevien toimitilojen lämmitys perustuu kaukolämpöön, joka muuttuu fossiilittomaksi, kun Fortumin Espoon voimala luopuu kivihiilen käytöstä kaukolämmön tuotannossa vuoteen 2025 mennessä.

Leirikeskoksissa Velskolan leirikeskoksen pellettien saatavuus vaikeutui Ukrainan sodan seurauksena. Pelletit on toistaiseksi korvattu öljyllä, kunnes uusi maalämpöjärjestelmä valmistuu 2023–2024. Kokous- ja kurssikeskus Hvittorpin päärakennuksen päälämmönlähde on maalämpö. Hvittorpin linnan lämmitysjärjestelmä on ilma-vesilämpöpumppu. Myös kurssikeskuksessa hyödynnetään ilmalämpöpumppuja lämmityksessä ja jäädytyksessä. Kokous- ja kurssikeskuksen sekä linnan lisälämmitysjärjestelmänä on öljylämmitys. Kokous- ja kurssikeskuksen öljylämmitysjärjestelmä korvataan maalämpöjärjestelmällä syksyllä 2023. Hilan leirikeskoksen käyttö lopetettiin loppuvuodesta 2021, eikä tiloissa ylläpidetä enää muuta kuin peruslämpöä.

Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen yhteydessä olevaan lämpökeskukseen on asennettu ilma-vesi-lämpöpumppu, joka vähentää öljynkulutusta. Öljysäiliöt ovat tärkeitä yhtymän poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumisen näkökulmasta. Krematorion tuhkauksessa syntyvä ylijäämälämpöä voidaan myydä ulos kuten myös Suvelan kappelin jäädytyslämpöenergiaa.

Peruskorjausten yhteydessä hankkeisiin on sisällytetty erilaisia energian-, sähkön- ja vedenkulutuksen säästöä eristäviä järjestelmiä. Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen, Velskolan kartanon ja Hvittorpin kokous- ja kurssikeskuksen hankkeissa tehdään valmius aurinkosähköjärjestelmille.

Toimitilojen lämpötiloja alennettiin talvella 2022–2023 laajalti energian säästämiseksi ja lämpötilat säädettiin 18–21 asteeseen. Asiasta informoitiin sekä henkilökuntaa että seurakuntalaisia. Vastaavaa toimintatapaa jatkettaneen tulevinakin vuosina.

Sähkö, valaistus ja sähköautojen latauspisteet

Sähköautojen latausinfra rakentaminen on etenevässä lain velvoittamalla aikataululla niissä kohteissa, joihin laki velvoittaa latauspisteitä rakentamaan. Vuoden 2022 aikana latauspistevalmius valmistui Kirkkokatu 1:n toimistotalon uusitulle piha-alueelle ja Tapiolan kirkolle kirkon peruskorjauksen yhteydessä. Muiden lain edellyttämien kohteiden² varustaminen etenee kohteissa, joihin laki edellyttää latauspistevalmiuksien rakentamista. Auton akkujen lataaminen suoraan kiinteistöjen muiden sähköpistokkeiden kautta ei ole sallittua. Uusien ja tulevien latauspisteiden osalta kaikki käyttäjät lataavat autoaan omalla kustannuksellaan.

Valaisimia vaihdetaan asteittain laitteisiin ja järjestelmiin, joiden kulutus on nykyistä pienempi. Kellonummen huoltorakennuksen ja siunauskappelin, Gräsan uurnalehdon ulkovalaistukset sekä Olarin kirkon kirkkosalin valaistus on muutettu LED-valaisimiksi.

Vedenkulutus

Seurakuntayhtymän vedenkulutusta seurataan 31 vesimittareihin asennetulla kameralla, jotka kuvaavat mittaria tunnin välein, ja vedenkulutustiedot ovat saatavilla Smartvatten-nimisellä palvelulla. Näin saadaan hyvä kuva, mikäli jossain on ylimääristä tai poikkeavaa vedenkulutusta.

Jätehuolto

Seurakuntayhtymän jätehuoltokumppani vaihtui vuoden 2022 aikana. Tässä raportissa esitettävät luvut kuvaavat uuden kumppanin ajalta kertyneitä tietoja maaliskuusta 2022 alkaen, jotta laskentatapa pysyy selkeänä myös tulevia vuosia varten. Toimitiloissa tavanomaisessa toiminnassa kertyviä jätemääriä on seurattu ja keräysastioiden määrät

| Toinen kiinteistöpalveluiden kaasuautoista.

ja koot on pyritty mitoittamaan tämän mukaan. Ulkona olevien jätekatosten koko asettaa kuitenkin omat rajoituksensa sille, miten monta tai minkä suuruisia jäteastioita kussakin kiinteistössä pystytään hallinnoimaan.

Leiri- ja kurssikeskustoiminta ja elintarvikehankinnat

Leiri- ja kurssikeskustoimintaan kuuluvat kokous- ja kurssikeskus Hvittorp, Velskolan toimintakeskus ja seurakuntayhtymän viraston siivous- ja catering-palvelut.

Omassa toiminnassa kaikissa toimipaikoissa käytetään Reilun kaupan kahvia ja teetä. Elintarvikkeissa suositaan kotimaisia tuotteita, ja luomutuotteita käytetään mahdollisuuksien mukaan. Hvittorp käyttää ruoanvalmistuksessa luomutuotteita noin 20 %, ja luomutuotteiden käyttöä lisätään. Jatkuvassa käytössä on 23 luomutuotetta: maito, piimä, kaurahiutale, kananmuna, kaurajuoma, vehnä-jauho, rusina, kurpitsansiemen, kaikki sokerit, osa teelajeista, kahvi, ruisjauho, ruishiutale, 4-viljan hiutale, hirssihiutale, gluteeniton hedelmämysli, hunaja, perunajauho, auringonkukansiemen, sitruunamehu, tattarihiutale, puuroriisi, makaroni, corn flakes. Hvittorp on Luomua Ravintola ja Velskola on liittymässä Luomua Ravintolaksi 2024. Tänä vuonna Velskolassa käytetään luomuna seuraavia tuotteita: maito, piimä, palasokeri, kaurahiutale,

² Laki rakennusten varustamisesta sähköautojen latauspisteillä ja latauspistejärjestelmillä sekä automaatti- ja ohjauksjärjestelmillä: uudisrakennukset, jos niissä on vähintään neljä pysäköintipaikkaa ja lain mukaisen määrittelyn täyttävät peruskorjattavat rakennukset, jos niissä on vähintään 10 pysäköintipaikkaa

vehnäjauho, kananmuna, teet, kahvi, kaurajuoma, gluteeniton hedelmämysli, auringonkukansien. Seurakuntayhtymän virasto on ottanut myös käyttöön luomutuotteita, mm. kaurahiutaleet ja vehnäjauhot.

Seurakuntayhtymän viraston kahvituksissa ei tarjota ollenkaan lihatuotteita. Myös luottamushenkilöille suunnatuissa tarjoiluissa tarjotaan jatkossa vain kasvisruokaa. Leiri- ja kurssikeskuksissa on siirrytty kasvispainotteisempaan ruokailuun. Seurakuntien viikonloppuleireillä on aina yksi pääruoista kasvisruokaa. Useat leirit ovat toivoneet pelkästään kasvisruokaa viikonloppuleirille. Vuosittain viikonloppuleirejä on yli sata, ja niistä kokonaan kasvisruokaa on tarjottu noin 20 %:lle leireistä.

Rippukoulutyön toiveena on ollut se, että viikonmittaisten rippileirien ruoista 50 % on kasvisruokaa. Tämän pohjalta on tänä vuonna suunniteltu ruokalistaa vuodelle 2024 niin, että puolet pääruoista on kasvisruokaa.

Leirikeskuksissa on kiinnitetty huomiota ruokahävikkiin ja sen vähentämiseen yhteistyössä seurakuntien leirinohjaajien kanssa.

Kokous- ja kurssikeskus Hvittorpin, Velskolan toimintakeskuksen ja seurakuntayhtymän viraston siivouksessa käytetään mahdollisimman vähän kemikaaleja. Päivittäinen ylläpitosiivous on kemikaalitonta. Kemikaalin käyttö korvataan testatulla ja sertifioidulla otsonoidulla vedellä.

Kaikissa toimipaikoissa on parannettu kierrätystä ja lajittelua.

Rippileireillä toteutettiin helmikuussa 2022 ruokaylijäämän päivittäinen mittaust, jonka myös nuoret keittiöhenkilökunnan lisäksi ottivat myönteisesti vastaan. Viikon mittaisen seurantajakson aikana ruokaylijäämän määrä väheni leirin loppua kohden, kun nuoret oppivat seuraamaan omaan käyttäytymistään ja ottamaan ruokaa vain sen verran kuin mitä arvelivat syövänsä. Kokeilu oli hyödyllinen myös leirikeskushenkilökunnalle ja rippikoulujen vetäjille.

Velskolan leirikeskuksen ympäristöön olisi mahdollista toteuttaa hengellinen luontopolku, mutta asia on toistaiseksi suunnittelun asteella. Luontopolku sisältöineen on yksi tapa vastata erityisesti nuorten sukupolvien tärkeäksi kokemiin mahdollisuuksiin päästä rauhoittumaan luontoon. Velskolan leirikeskuksen sijainti Nuuksion kansallispuiston reunalla on tältä kannalta optimaalinen.

3.5 Hautaustoimi

Seurakuntayhtymän hautaustoimella on pitkät perinteet luonnon monimuotoisuuden edistämässä. Kaikilla seurakuntayhtymän viidellä hautausmaalla³ työskennellään systemaattisesti ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisesti. Näitä ovat luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja vahvistaminen, haitallisten vieraslajien ja eläintuhojen hallinta, haitallisten kemikaalien käytön välttäminen ja biojätteen hyödyntäminen.

Merkittävä huomionsoitus oli Kellonummen hautausmaan vuonna 2022 saama Green Flag Award⁴-tunnustus ensimmäisenä hautausmaana Suomessa. Tunnustuksen saamisen edellytyksenä on joukko huomattavan tiukkoja ympäristökriteereitä. Tunnustus on uusittava vuosittain, ja sen ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa kehittämistyötä.

Arkkujen ja urnien tulee olla maatuivia, eivätkä niiden verhoukset saa sisältää ympäristölle haitallisia materiaaleja. Krematorion savukaasut suodatetaan haitallisten päästöjen poistamiseksi.

Pien- ja työkoneiden vaihtaminen sähkökäyttöisiksi etenee siinä aikataulussa, kun talousarvio sen on mahdollistanut ja koneet tulevat luontaiseen vaihtokäännsä. Koko konekanta ei pystytä vaihtamaan sähkökäyttöisiksi, koska tarjolla olevien sähkökäyttöisten pienkoneiden teho ei riitä hautausmailla tarvittaviin töihin.

Sähkökäyttöisten pienkoneiden hankintahinnat ovat polttomoottorikäyttöisiä selvästi korkeampia. Haasteena on, että sähkökäyttöisten pienkoneiden

³ Kirkon hautausmaa, Kappelin hautausmaa, Kellonummen hautausmaa, Gräsan uurnalehto ja Tapiolan uurnalehto

⁴ Green Flag Award 2022–2023 -hakemusaineisto ja palkinnon perustelut

suoritus aika yhdellä akulla on riittämätön tehokkaaseen työskentelyyn; sen vuoksi jokaista konetta varten on hankittava kaksi suuritehoista akkua. Tämä on merkittävä kustannuksia nostava tekijä, sillä akun osuus hankintakustannuksista on usein jopa 50 % kunkin koneen hankintakustannuksista. Toisaalta sähkökäyttöisten koneiden työergonomia on usein hyvä.

Sähkökäyttöisten suurten ajettavien koneiden tehot eivät ole riittäviä hautausmailla tarvittavaan työskentelyyn, esimerkiksi lumenluontiin, hiekotukseen tai hautakivien ja muiden painavien ainesten liikutteluun.

Mikäli sähkökäyttöisten koneiden määrää haluttaisiin merkittävästi lisätä nykyiseltä tasolta, se edellyttäisi tähän tarkoitukseen varattujen määrärahojen merkittävää lisäämistä vuosittain tai vastaavien säästökohteiden etsimistä muualta. Tarkoituksen mukaisempaa on edetä vasta koneiden kuluttua loppuun tai rikkouduttua.

Sähkökäyttöisten koneiden käyttömahdollisuus on toisaalta tärkeä seurakuntayhtymän imagoon ja houkuttelevuuteen vaikuttava tekijä kesätyöntekijöiden kannalta.

Kastelukertoja on vähennetty hautausmaiden hautoamattomilla alueilla ja reuna-alueilla. Näkyvillä paikoilla olevia nurmialueita on kuitenkin säännöllisesti yöaikaan kasteltava.

Ympäristöohjelman tavoitteena olevaa nurmen korren pituuden kasvattamista hautausmaiden hautoamattomilla ja reuna-alueilla toteutettiin kokeiluluonteisesti Kappelin ja Kellonummen hautausmailla kesän 2022 aikana. Hoitokokemusten ja kokeiluun liittyneiden kahden haastattelututkimuksen tulosten perusteella nurmen leikkuukertojen vähentämistä jatketaan toistaiseksi kolmella alueella, joiden kasvillisuuden annetaan kehittyä niittymäiseen suuntaan⁵. Menettelytapa ei kuitenkaan sovellu kaikille hautausmaiden alueille eikä kaikille seurakuntayhtymän hautausmailla. Harvennettu leikkausväli vapautti työaika ja resursseja muihin hautausmaiden töihin. Saatu asiakaspalaute mahdollistaa ainakin toistaiseksi kokeilun

Yksi Kellonummen hautausmaan hyönteishotelleista.

jatkamisen, eikä hautausmaan yleisilmeen koettu muuttuneen liian hoitamattomaksi. Haitallisten vieraslajien leviämistä estetään sopeuttamalla leikkuu- tai niittovälit niin, että haitallinen kasvusto näivettyisi.

Kirkkolain uudistuksesta seuraa, että jokaiselle hautoausmaalle on laadittava hautausmaan hoitosuunnitelma. Asia on valmisteltavana, ja suunnitelmat valmistuvat vuoden 2024 aikana. Hoitosuunnitelmissa tullaan määrittelemään aikaisempaa tarkemmin, miten hautausmaiden erilaisia alueita hoidetaan.

Jätehuollossa painopiste on jäteastioiden tyhjen nyskertojen optimoimisessa ja omaisten käyttäytymisen ohjaamisessa erilaisin viestinnällisin keinoin.

⁵ Yhteinen kirkkoneuvosto 3/2023

Espoon seurakuntien hautausmaita tuodaan esille myös hiljentymisen ja luontohengellisyiden paikoina heillekin, joilla ei ole omaisia hautausmailla.

Kirkkohallitus on tehnyt kokonaiskirkon metsien hiilitaselaskennan, mutta sieltä on vaikea eritellä yksittäisen seurakuntatalouden tuloksia.

3.6 Viestintä

Ympäristöviestintä Espoon seurakunnissa 2022

Espoon seurakuntien viestintäpalvelut on sitoutunut viestinnän keinoin tuomaan näkyväksi ympäristö- ja kestävän kehityksen teemoja. Ympäristöaiheisia sisältöjä on suunnattu espoolaisille, sidosryhmille ja työntekijöille.

Vuoden 2022 tavoitteena oli julkaista ympäristöaiheinen sisältö kerran kuussa. Se onnistui hyvin, sillä viestintäpalvelut tuotti 18 verkkojuttua, jotka kaikki julkaisimme niin ikään mediatiedotteina. Edellä mainituista kymmenen on tuotettu ja julkaistu myös ruotsiksi.

Verkkosivujemme lisäksi olemme tuoneet ympäristöteemoja säännöllisesti esiin myös sosiaalisen median kanavissamme. Sisältöjä on tuotettu esimerkiksi seurakuntien metsäsuunnitelmasta, hautausmaista ja Kellonummen hautausmaan saamasta Green Flag Awardista. Lisäksi juttujen aiheina ovat olleet muun muassa Earth Hour -tempaus, ruokahävikin vähentäminen ja energiansäästöviikko.

Peruskorjaus- ja kiinteistöhankeiden etenemisestä on viestitty osana hallinnollisista päätöksistä tiedottamista.

Ympäristö ja kestävä kehitys ovat myös olleet osa Chapple-tilan toimintaa. Olemme osaltamme tuoneet näkyviin verkossa sekä some-mainonnassa Chapple-kirppiksiä ja kasvisruokabrunssia. Seurakuntien toiminnasta olemme nostaneet esiin esimerkiksi erilaisia luontopyhiinvaelluksia, vauvojen luontokylpyjä ja paastonajan soulfulness-haastetta.

Ennen syksyn 2022 seurakuntavaaleja tuotimme vaalimainoksen Espoon seurakuntien ympäristötyöstä. Astetta alemmas -kampanjan innoittamana tuotimme myös energiansäästöaiheisen testin.

3.7 Yhteinen seurakuntatyö

Yhteinen seurakuntatyö valmisteli toimintavuoden aikana oman ympäristösuunnitelmansa, johon kaikki yksikön kuusi toimintaryhmää tuottivat omat osuutensa. Ympäristötyö näkyy ja konkretisoituu toimintaryhmien työssä eri tavoin; kasvatus- ja oppilaitostyössä eniten ja sairaala- ja musiikki-työssä sekä perheneuvonnassa kenties vähiten.

Oppilaitostyössä on perehdytty yhteistyöorganisaatioiden kestävän kehityksen suunnitelmiin. Omniassa kestävän kehityksen tiekartassa oli painopisteenä 2022 ihmisarvoinen Omnia. Oppilaitospastori liittyi tähän omalla koulutusteemalla monikulttuurinen oppilaitos.

Erityisesti Aalto-yliopistossa ja Onmiassa on pyritty vastaamaan opiskelijoiden parissa ajankohtaisiksi ja tärkeiksi nousseisiin teemoihin: luontohengellisyiden, hiljentymisen ja rauhoittumisen ja toivon ylläpitämisen mahdollisuuksiin ilmastonmuutoksen etenemisestä huolimatta.

Avainryhmille on järjestetty melontaretkiä ja erilaisia työ- ja opiskeluhyvinvointipäiviä Itämeren luonnonsuojelualueella. Oppilaitostyö on pitänyt huolta luonnossa liikkumisen resursseista henkilöstön melontakoulutuksen osalta seurakuntayhtymässä (melontaohjaajakurssi).

Yhteistyössä seurakuntien kanssa on järjestetty pyhiinvaelluksia kaupunkialueilla, hiljentymisen retriittejä ja ulkojumalanpalveluksia. Aalto-yliopistossa tarjolla on ollut ilmastoahdistuksen hallintaan liittyvä koulutuskokonaisuus.

Myös varhaiskasvatuksessa ja lapsi- ja nuorisotyössä luonnon arvostaminen ja ympäristökasvatus ovat luontainen ja vakiintunut osa toimintaa. Ripikoululaisilta ja kaupunkilaisilta strategiатыöskentelyn yhteydessä saatu palaute haastaa seurakuntia toimimaan ilmastonmuutoksen ja luontokadon hidastamisen puolestapuhujana. Haltiassa on kaksi luontopyhiinvaelluspolkua, joista toinen on sisältöään yleisempi ja toinen kristillisempää sisältöä sisältävä polku. Villa Elfvikissa sijaitsevan luontopyhiinvaelluspolun sisältö on valmisteltu ensisijaisesti varhaiskasvatuksen näkökulmasta koulujenkin tarpeita ajatellen.

Vuoden 2022 aikana aloitettiin yleisellä tasolla luontohengellisyyteen ja ympäristövastuuseen liittyvän kokonaisuuden suunnittelu, jonka toteutus ajoittuu vuoden 2023 puolelle. Kokonaisuuden teemoina ovat omatoimisen luontohengellisyyden paikkojen tai toimintamallien kehittäminen seurakuntien tiloihin, kuten leirikeskuksiin, viheralueille

ja hautausmaille, mahdollisten uusien pyhiinvaellusreittien kehittäminen Espooseen, ympäristövastuun ja luontohengellisyyden vahvistaminen Espoon seurakuntien toiminnassa sekä luontohengellisyyssisältöjen tuottaminen Espoon seurakuntien some- ja verkkoviestintään.

Aalto yliopiston retki Hilan vesille keväällä 2022. Retken toteutuksesta vastasi Espoon seurakuntien oppilaitostyö.

4. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteuttaminen 2022

4.1 Seurakuntatyö

Ympäristöohjelman seurakuntatyötä koskevat yhteiset tavoitteet ovat:

1. Seurakuntien ympäristökasvatus hoidetaan päivitettyjen ympäristökasvatussuunnitelmien mukaisesti.
2. Rippikouluissa huomioidaan ja toteutetaan ympäristövastuuta Vihreät riparit 2019 -linjausten

mukaisena.

3. Leiri- ja tapahtumasuunnittelussa huomioidaan ympäristövastuu.
4. Lisätään kasvisruoan määrää ja toteutetaan hävikkiruoan hyödyntämiseen liittyviä kokeiluja ja yhteistyöhankkeita. Kaikki yksiköt, seurakunnat ja toimipisteet vähentävät ruokahävikkiään. Hävikkiruoan jakelulle ja hyötykäytölle toteutetaan sisäinen viestintäkanava.
5. Seurakunnat rohkaisevat ja haastavat viestinnässään ja toiminnassaan jäsenensä mukaan ilmasto-työhön ja hiilineutraalisuustavoitteisiin tekemällä myös yhteistyötä toisten seurakuntien, kaupunkien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Mittari	Tavoitetaso																																								
Ympäristösuunnitelmat ⁶	<p>Valmistuvat vuoden 2022 aikana</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Seurakunta</th> <th>Valmis</th> <th>Hyväksytty</th> <th>Kesken</th> <th>Arvioitu tai toteutunut hyväksymisajankohta</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ES</td> <td></td> <td></td> <td>x</td> <td>kevät 2023 ⁷</td> </tr> <tr> <td>ET</td> <td>x</td> <td>12/2022</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>EL</td> <td>x</td> <td>11/2022</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>LE</td> <td>x</td> <td>3/2023</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>OL</td> <td>x</td> <td>12/2022</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>TA</td> <td>x</td> <td>12/2022</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yhteinen seurakuntatyö</td> <td>x</td> <td></td> <td></td> <td>operatiivinen dokumentti</td> </tr> </tbody> </table>	Seurakunta	Valmis	Hyväksytty	Kesken	Arvioitu tai toteutunut hyväksymisajankohta	ES			x	kevät 2023 ⁷	ET	x	12/2022			EL	x	11/2022			LE	x	3/2023			OL	x	12/2022			TA	x	12/2022			Yhteinen seurakuntatyö	x			operatiivinen dokumentti
Seurakunta	Valmis	Hyväksytty	Kesken	Arvioitu tai toteutunut hyväksymisajankohta																																					
ES			x	kevät 2023 ⁷																																					
ET	x	12/2022																																							
EL	x	11/2022																																							
LE	x	3/2023																																							
OL	x	12/2022																																							
TA	x	12/2022																																							
Yhteinen seurakuntatyö	x			operatiivinen dokumentti																																					
Ympäristövastuu (Vihreät riparit)	Rippikouluista 100 % toteutuu Vihreät riparit -linjausten mukaisena. ⁸																																								

⁶ Terminologia on tarkentunut ohjelman toteuttamisen aikana. Suunnitelmat nimetään nyt yhdenmukaisella tavalla kaikissa seurakunnissa ympäristösuunnitelmiksi. Ympäristöjärjestelmädokumentissa käytetty termi oli ympäristökasvatussuunnitelma.

⁷ Viivästyminen johtunut osittain myös ruotsinnosten viivästyisestä.

⁸ Kaikissa rippikouluissa toteutuu luonnon pyhyden kokemus, kun hakeudutaan luonnon helmaan hartauselämässä hiljentymällä, meditoiden ja luonnossa kulkien. Jokainen rippikoulu täyttää vähintään vihreän riparin minimivaatimuksen. Ympäristöasioita ja kristityn ekologista vastuuta pidetään yllä luomiseen ja luomakuntaan liittyvissä työskentelyissä. Kriteerit: Vihreät riparit - evl.fi:

- Luontokokemukset. Ihmetellään luontoa yhdessä. Ollaan ulkona ja liitetään luonto hartauksiin ja ohjelmaan.
- Ympäristötunteet. Etsitään toivoa yhdessä sekä tarjotaan mahdollisuus jakaa ja käsitellä ympäristöasioihin liittyviä erilaisia tunteita.
- Luomakunnan pyhyys. Opitaan arvostamaan luomakunnan pyhyttä ja nähdään oma rooli osana Jumalan luomaa maailmaa. Tarjotaan mahdollisuuksia pyhyden kokemiseen hiljentymällä, meditoimalla ja kulkemalla luonnossa.
- Ympäristövaikuttaminen. Rohkaistaan nuoria vaikuttamaan sekä seurakunnan päättäjiin että muussa yhteiskunnassa esimerkiksi taiteen tai sosiaalisen median keinoin. Toiminta luo toivoa.
- Kestävät valinnat. Kannustetaan kestävään elämäntapaan ja kohtuuteen. Laaditaan rippikoulun ympäristöpelisäännöt ja huomioidaan kestävät valinnat rippikoulujen toteutuksessa: vastuullisuus, kulutuksen maltillisuus ja kierrätys. Mahdollisuuksien mukaan joka toinen ruoka on kasvisruoka.
- Ympäristötieto. Rippikoulun ympäristökasvatus perustuu tutkittuun tietoon. Tutustutaan siihen, mistä löytää luotettavaa tietoa.

Mittari	Tavoitetaso																																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Seurakunta</th> <th>Rippikoululeirien määrä (kpl)</th> <th>Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)</th> <th>Osuus %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ES</td> <td>11</td> <td>11</td> <td>100 %</td> </tr> <tr> <td>ET</td> <td>24</td> <td>24</td> <td>100 %</td> </tr> <tr> <td>EL</td> <td>17</td> <td>17</td> <td>100 %</td> </tr> <tr> <td>LE</td> <td>14</td> <td>14</td> <td>100 %</td> </tr> <tr> <td>OL</td> <td>10</td> <td>10</td> <td>100 %</td> </tr> <tr> <td>TA</td> <td>11</td> <td>11</td> <td>100 %</td> </tr> </tbody> </table>	Seurakunta	Rippikoululeirien määrä (kpl)	Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)	Osuus %	ES	11	11	100 %	ET	24	24	100 %	EL	17	17	100 %	LE	14	14	100 %	OL	10	10	100 %	TA	11	11	100 %												
Seurakunta	Rippikoululeirien määrä (kpl)	Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)	Osuus %																																						
ES	11	11	100 %																																						
ET	24	24	100 %																																						
EL	17	17	100 %																																						
LE	14	14	100 %																																						
OL	10	10	100 %																																						
TA	11	11	100 %																																						
Leirien ja tapahtumien ympäristövastuu	<p>Ympäristövastuun tarkistuslista on käytössä leirityötä tekeville vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <p><i>Ympäristövastuun tarkistuslista leirityötä tekeville on valmisteltavana yhteisessä seurakuntatyössä, ja se valmistuu vuoden 2023 loppuun mennessä.</i></p> <p><i>Ympäristövastuun tarkistuslistan tarpeellisuutta tapahtumatyötä tekeville arvioidaan ympäristöohjelman toteutumisen kokonaistarkastelun yhteydessä noin ohjelman puolivälissä.</i></p>																																								
Ruokahävikin/hävikkiruoan määrät (ylijäänyt, syömäkelpoinen ruoka) ja ruokajäte (syömäkeltvoton ruoka)	<p>Mitataan vuoden 2024 aikana syntyneen ruokahävikin määrä ja puolitetaan se vuoteen 2030 mennessä. Aikataulua voidaan nopeuttaa vuodeksi 2026.</p> <p><i>Asian valmistelu on työn alla, systemaattista mittausta ei vielä ole.</i></p>																																								
Raportointi yhteisesti vietetyistä teemapäivistä ja tapahtumista	<p>Kaikki seurakunnat suunnittelevat yhdessä vähintään kolme ilmastoteemaista tapahtumaa tai liittyvät valtakunnalliseen tai paikalliseen tapahtumaan / vuosi.</p> <p><i>Vuonna 2022 toteutettuja yhteisiä tapahtumia tai teemoja oli neljä. Seurakunnilla on ollut myös omia paikallisia tapahtumia, joissa ympäristöteemat ovat tavalla tai toisella nostettu esille.</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Seurakunta</th> <th>Earth hour</th> <th>Luomakunnan sunnuntai</th> <th>Reilun kaupan viikko</th> <th>Energian-säästöviikko</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ES</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> </tr> <tr> <td>ET</td> <td>x</td> <td>x</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>EL</td> <td>x</td> <td>x</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>LE</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>OL</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> </tr> <tr> <td>TA</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> <td></td> </tr> <tr> <td>YV</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> <td>x</td> </tr> </tbody> </table>	Seurakunta	Earth hour	Luomakunnan sunnuntai	Reilun kaupan viikko	Energian-säästöviikko	ES	x	x	x	x	ET	x	x			EL	x	x			LE	x	x	x		OL	x	x	x	x	TA	x	x	x		YV	x	x	x	x
Seurakunta	Earth hour	Luomakunnan sunnuntai	Reilun kaupan viikko	Energian-säästöviikko																																					
ES	x	x	x	x																																					
ET	x	x																																							
EL	x	x																																							
LE	x	x	x																																						
OL	x	x	x	x																																					
TA	x	x	x																																						
YV	x	x	x	x																																					
Leirikeskusten ja -kuljetusten kilpailutuksissa käytettävät valintakriteerit, niiden toteutuminen ja käytön valvonta	<p>Valintakriteerit on luotu, ja niitä käytetään 100 % vuoden 2022 jälkeen. Kriteeristöä ei sovelleta erityisleireihin.</p> <p><i>Ympäristökriteerit on huomioitu ulkoisten leirikeskusten kilpailutuksessa, josta vastaa kiinteistöpalvelut.</i></p> <p><i>Ympäristökriteerit on huomioitu leirikuljetusten kilpailutuksessa, josta vastaa yhteinen seurakuntatyö.</i></p>																																								

4.2 Kiinteistöt

Ympäristöohjelman kiinteistötoimea koskevat tavoitteet ovat:

1. Vuoden 2025 loppuun mennessä on tehty luopumispäätös niin monesta seurakuntayhtymän omistamasta tai seurakuntayhtymän tai seurakuntien vuokraamasta kiinteistöstä tai toimitilasta, että näiden tilojen yhteenlaskettu neliömäärä on vähintään 7 000 m². Kiinteistöistä luopumisen aikataulu kiristetään, mikäli yhteinen kirkkoneuvosto päättää tätä yhteiselle kirkkovaltuustolle esittää.⁹
2. Seurakuntayhtymän omistamien kiinteistöjen lämmitysjärjestelmissä siirrytään fossiilittomaan energiaan vuoteen 2030 mennessä. Suorasta sähkölämmityksestä luovutaan pääsääntöisesti.
3. Sähkön hankinta kilpailutetaan. Hyväksyttäviä tuotantomuotoja ovat hiilidioksidivapaat/hiilineutraalit tuotantotavat. Hiilidioksidineutraaleiksi tuotantomuodoiksi katsotaan aurinko-, tuuli-, vesi- ja ydinvoima sekä uudet tuotantomuodot.
4. Kiinteistökannan ympäristökuormituksen taso selvitetään ja määritellään vuosittaiset toimenpiteet ympäristökuormituksen vähentämiseksi.
5. Kiinteistöjen parannustoimenpiteitä toteutetaan pitkän aikavälin rakentamissuunnitelman, kiinteistötoimen vuosittaisten käyttötalousmäärärahojen ja investointibudjetin mahdollistamissa rajoissa.
6. Siivouksessa käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita aina, kun se on mahdollista.

Mittari	Tavoitetaso
Luopumispäätökset kiinteistöistä ja toimitiloista	<p>Luovutaan vähintään 7000 m²:stä vuoden 2025 loppuun mennessä. Kiinteistöistä luopumisaikataulu kiristetään, mikäli yhteinen kirkkoneuvosto päättää tätä yhteiselle kirkkovaltuustolle esittää.¹⁰</p> <p><i>Vuonna 2022 tehtiin päätöksiä toimitiloista luopumisista yhteensä 1 706 m² laajuudelta. Näihin päätöksiin ei liity toivomuksia eikä ehtoja korvaavien tilojen saamiseksi. Päätökset koskivat Kaskikappelia 270 m², Mäntykappelia 265 m², Soden uutta toimipistettä 445 m², Iivisniemen seurakuntakotia 200 m², Lasten kappeli Arkkia 244 m² ja Sammalkallion kerhotilaa 282 m². Edellä mainittujen lisäksi tehtiin ehdollinen luopumispäätös Vihherlaakson kappelista 394 m².</i></p> <p><i>Vuonna 2022 poistui käytöstä 425 m² eli Perkkean kappeli, joka tuhoutui tuhopolton seurauksena.</i></p> <p><i>Kiinteistöjen karsimisohjelman aikana vuosina 2019–2022 on tähän mennessä tehty luopumispäätöksiä ilman ehtoja 4 483 m². Tämän lisäksi on tehty joukko ehdollisia päätöksiä, joiden neliömäärä yhteensä on 394 m².</i></p>
Seurakuntayhtymän omistamista kiinteistöistä, joista ei aiota luopua, on laadittu kuntoarviot vuoden 2023 loppuun mennessä	<p>Arviot on laadittu vuoden 2023 loppuun mennessä. Tavoite ei koske asuntoja, leirikeskuksia, sijoituskiinteistöjä, vuosien 2011–2012 jälkeen rakennettuja tai peruskorjattuja kiinteistöjä eikä kiinteistöjä, joista ollaan luopumassa.</p> <p><i>Tehtyjen kuntoarvioiden lukumäärä: 21 kohdetta vuosien 2019–2022 aikana</i></p> <p><i>Tehtyjen kuntoarvioiden lukumäärä suhteessa kaikkiin kiinteistöihin¹¹: 63 %</i></p>

⁹ Seurakuntayhtymän uudessa strategiassa, jonka yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi 14.12.2022, aikataulu on tiukentunut niin, että edellä mainitut päätökset on tehtävä vuoden 2023 loppuun mennessä.

¹⁰ Asia etee hallinnossa omana asianaan.

¹¹ Luku on arvio. Kohteita, joihin kuntoarvioita on tarkoituksenmukaista tehdä, on noin 33. Kohteiden kunto ja kuntoarvioiden tekemisen tarve voi muuttua nopeasti, mutta mahdollisten uusien luopumispäätösten syntyminen vaikuttaa tilanteeseen, eikä kuntoarvioita ei enää tehdä kohteisiin, joista on tarkoitus luopua.

Mittari	Tavoitetaso
Lämmitysjärjestelmien fossiilittomuus	<p>100 % fossiilitonta energiaa vuoteen 2030 mennessä.</p> <p><i>Fossiilisilla polttoaineilla lämmitettävien kiinteistöjen lukumäärä: Velskolan leirikeskuksessa päärakennus (pelletti pääasiallinen) ja Kartano, Hvittorpin kurssikeskuksessa Linna ja päärakennukset maalämpöjärjestelmän lisäkapasiteetin tarvetta täydentävänä järjestelmänä, Villassa ilma-vesilämpöpumppu, Tuomiokirkko ja toimituskappeli, Laak-solahtitalo ja Kellonummen hautausmaalla 2 rakennusta, joiden lämmityksestä puolet tapahtuu ilma-vesilämpöpumpuilla.</i></p> <p><i>Yhteinen kirkkovaltuusto on tehnyt vuoden 2022 aikana päätökset Hvittorpin kurssikeskuksen ja Velskolan kurssikeskuksen ja Kartanon lämmitysjärjestelmien muuttamisesta maalämpöjärjestelmiksi. Hvittorpin päärakennuksessa kyse on kapasiteetin lisäämisestä. Hankkeet toteutuvat kaudella 2023–2024. Tuomiokirkon ympäristössä siirtyminen maalämpö-, kaukolämpö- tai johonkin muuhun lämmitysjärjestelmään ei ole mahdollista. Velskolan pääasiallinen lämmitysjärjestelmä on ollut pelletti, mutta Ukrainan sodasta aiheutuvien saatavuusongelmien vuoksi on jouduttu turvautumaan öljylämmitykseen. Kellonummen lämmitysjärjestelmien osalta öljylämmityksen korvaaminen maalämpöjärjestelmällä peruskorjauksen yhteydessä on valmisteilla. Toisena lämmitys-järjestelmänä on ilma-vesilämpöpumppu.</i></p> <p><i>Ingaksen pappilassa maalämpö.</i></p> <p><i>Sähkölämmitys: Velskolan leirikeskuksessa 3 rakennuksessa, lisäksi Kirkon hautausmaan huoltorakennus ja Pitäjätupa.</i></p>
Sähkön, veden ja lämmön kulutus	<p>Vuosittainen kokonaiskulutus yhtymätasolla pienenee.</p> <p><i>Kulutustiedot on kuvattu dokumentin lopussa olevaan taulukkoon.</i></p>
Sähkön tuotantomuotojen jakauma	<p>Käytettävä sähkö on tuotettu 100 % hiilidioksidivapaailla tuotantomuodoilla vuoteen 2024 mennessä.</p> <p><i>Sähkön tuotantomuotojen jakauma sopimuskaudella 2020–2024: 100 % hiilidioksidivapaata (tuuli-, vesi-, aurinko- ja ydinvoimaa). Tuotantotapojen jakauma vaihtelee olosuhteiden mukaisesti.</i></p>
Jätteiden kierrätys- ja lajittelu	<p>Jätteiden kierrätys- ja lajittelumahdollisuuksia on parannettu, ja sekajätteen määrä on puolittunut vuoteen 2030 mennessä.</p> <p><i>Kulutustiedot on kuvattu dokumentin lopussa olevaan taulukkoon.</i></p>

4.3 Hautaustoimi

Ympäristöohjelman mukaiset hautaustoimea koskevat tavoitteet ovat:

1. Energian kulutusta ja päästöjä vähennetään pienkoneita ja ajettavaa kalustoa uusittaessa.
2. Selvitetään mahdollisuuksia siirtyä käyttämään uusiutuvaa polttoöljyä krematorion uunien lämmitysjärjestelmässä.
3. Hautausmaiden ja uurnalehtojen hoidossa siirrytään luonnonmukaisiin ja biodiversiteettiä vahvistaviin menetelmiin.

Mittari	Tavoitetaso																																																
Polttoaineiden kulutus pienenee.	<p>Kulutus pienenee, kunnes minimitaso on saavutettu.</p> <p><i>Dieselöljyn¹² kulutus: 23 671 litraa</i> <i>Bensiinin¹³ kulutus: 1 923 litraa</i></p>																																																
Sähkömoottoreiden ¹⁴ prosentuaalinen määrä.	<p>90 % kattavuus vuonna 2023, jos toimivia korvaavia sähkökäyttöisiä ratkaisuja on tarjolla.</p> <p><i>Pienkoneiden kokonaismäärä vuonna 2022: 137 kpl</i> <i>Sähkökäyttöisten pienkoneiden kokonaismäärä vuonna 2022: 34 kpl ≈ 25 %</i></p> <p><i>Ajettavien koneiden kokonaismäärä vuonna 2022: 25 kpl</i> <i>Sähkökäyttöisten koneiden kokonaismäärä vuonna 2022: 0 kpl ≈ 0 %</i></p>																																																
Vähäpäästöisten ajoneuvojen määrä. Tarkastelussa ovat mukana myös seurakunnat ja muut yhtymän viraston palveluyksiköt.	<p>Määrää lisätään normaalin vaihtosyklin mukaan sitä mukaa, kun tai jos uusia soveltuvia vaihtoehtoja on tarjolla.</p> <p><i>Autot ovat joko seurakuntien itsensä tai kiinteistöpalveluiden kautta hankittuja leasing-autoja. Autojen käytön ja ajokilometrien seurantajärjestelmä on käytössä yhtymän viraston ja Olarin seurakunnan autoissa.</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>2022</th> <th>ES</th> <th>ET¹⁵</th> <th>EL</th> <th>LE</th> <th>OL¹⁶</th> <th>TA</th> <th>YV¹⁷</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kokonaismäärä</td> <td></td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td></td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Bensiini</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Diesel</td> <td></td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td></td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Sähkö</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kaasu</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	2022	ES	ET ¹⁵	EL	LE	OL ¹⁶	TA	YV ¹⁷	Kokonaismäärä		1	1	1	1		6	Bensiini								Diesel		1	1	1	1		4	Sähkö								Kaasu							2
2022	ES	ET ¹⁵	EL	LE	OL ¹⁶	TA	YV ¹⁷																																										
Kokonaismäärä		1	1	1	1		6																																										
Bensiini																																																	
Diesel		1	1	1	1		4																																										
Sähkö																																																	
Kaasu							2																																										

¹² Kulutustiedot perustuvat vuoden 2022 tilausmääriin. Pääasialliset käyttökohteet: krematorio, suuret työkoneet

¹³ Kulutustiedot perustuvat vuoden 2022 tilausmääriin. Pääasialliset käyttökohteet: työkoneet

¹⁴ Lukuun sisältyvät ensisijaisesti hautausmaiden hoidossa käytettävät pienkoneet, kuten leikkurit, sahat, puhaltimet, mutta ei esimerkiksi porakoneita

¹⁵ Auto on hankittu ja se on tulossa 2023. Käytön perusteella polttomoottorikäyttöinen ajoneuvo arvioitiin ympäristön kannalta ympäristöystävällisemmäksi. Sopimus on mahdollista keskeyttää ja hankkia mm. sähkökäyttöinen ajoneuvo.

¹⁶ Autosta luovutaan 2023

¹⁷ Hautaustoimi 2, kiinteistötoimi 4

Mittari	Tavoitetaso
<p>Hautausmaiden ja uurnalehtojen hoidossa siirrytään luonnonmukaisiin ja biodiversiteettiä vahvistaviin menetelmiin.</p>	<p>Nurmikoiden leikkuukertoja vähennetään hautausmaiden käyttämättömillä alueilla ja hautaustoimen hoidossa olevilla hautausmaiden ulkopuolisilla alueilla. Tavoitetaso: Nurmen korren pituus on ≥ 10 cm.</p> <p><i>Potentiaalisten niittyinä tai harvennettuina hoidettavien alueiden lukumäärä yhteensä: 8 kpl</i></p> <p><i>Niittyinä hoidettavien alueiden lukumäärä vuonna 2022: 3 aluetta</i></p> <p><i>Harvennetun leikkausvälin mukaisesti hoidettavien alueiden lukumäärä: 3 aluetta</i></p> <p>Kasvinsuojelussa siirrytään asteittain luonnonmukaisiin menetelmiin Väkilannoitteista luovutaan asteittain, ja lannoittamisessa lisätään asteittain luonnonmukaisia lannoiteaineita.</p> <p>Tavoitetaso: Menetelmiä on vuoden 2025 loppuun mennessä otettu käyttöön 90 %:sti niillä alueilla, joilla se on mahdollista.</p> <p><i>Ei-luonnonmukaisia menetelmiä vaativien kohteiden kokonaismäärä: loput hautausmaiden nurmialueet</i></p> <p><i>Kuhunkin edellä mainittuun menettelytapaan siirtymisestä on tehtävä ensin erillinen hallinnollinen salliva päätös, ennen kuin uusi menettelytapa otetaan käyttöön.</i></p> <p><i>Hallinnollisten päätösten sisältö ja päiväys: Asian valmistelu ja hoitokäytäntöihin liittyneet kokeilut toteutettiin kasvukaudella 2022, yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyi uudet linjaukset 18.3.2023.</i></p>
<p>Selvitys krematorion polttoaineen vaihtamisesta.</p>	<p>Tehty vuoden 2025 loppuun mennessä. Mikäli muutos toteutetaan, tuhkaushintoja jouduttaneen nostamaan.</p> <p><i>Selvitys laaditaan tavoitteen mukaisessa aikataulussa. Asiaa tutkitaan yhteistyössä Suomen muiden krematorioiden kanssa. Mikäli kokemukset muualla osoittavat, että biopohjaisten polttoaineiden käyttö osoittautuu toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaiseksi, selvitetään, mitä muutos tarkoittaisi Espoon seurakuntayhtymän krematoriotuotinnalle. Polttoaineen vaihtaminen edellyttäisi investointeja uunien ja prosessin uudistamiseksi, hyväksyttävän biopolttoaineen määrittämistä, käytettävän polttoaineen alkuperästä varmistamista ja polttoaineen saatavuuden varmistamista. Muutokset merkitsisivät krematoriotuotinnon korkeampia käyttökustannuksia ja johtaisivat tuhkaushintojen tuntuvaan korottamiseen.</i></p>

4.4 Metsät ja viheralueet

Ympäristöohjelman mukaiset metsiä ja viheralueita koskevat tavoitteet ovat:

1. Pienistä maa- ja metsäalueista Espoon ja Kirkko-

nummen alueilla luovutaan maanvaihtojen tai myynnin kautta.

2. Seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan voimassa olevien metsänhoitosuunnitelmien mukaisesti.

3. Viheralueiden hoidon tavoitetasot määritellään.

Mittari	Tavoitetaso
Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.	<p>Metsänhoitosuunnitelma Espoon ja Kirkkonummen alueille vuosille 2022–2031; hyväksytty yhteisessä kirkkovaltuustossa 15.12.2021</p> <p><i>Hoitosuunnitelman mukaiset vuosittaiset hoitotoimenpiteet 2022: Toteutettu suunnitelman mukaisesti; hakkuita tehtiin Kellonummen alueella niin, että tulevaisuudessa kyseisiä kuvioita voidaan hoitaa jatkuvan kasvatuksen periaatteella. Lahopuuta jätetty pystyyn huomattavan paljon.</i></p> <p><i>Metsänhoitosuunnitelma Perniön alueelle 2016–2025; hyväksytty yhteisessä kirkkovaltuustossa 23.9.2015</i></p> <p><i>Vuosittaiset hoitotoimenpiteet 2022: Toteutettu suunnitelman mukaisesti; vain metsänhoitotoimia. Metsäkiinteistöstä saatiin vuoden 2022 aikana ostotarjous ja kiinteistöstä teetettiin arviolausunto. Yhteinen kirkkovaltuusto ei hyväksynyt esitystä kiinteistön myymiseksi.</i></p> <p><i>Aiempiä suojelupäätöksiä yhteensä 194 ha, viimeisimpänä Velskolassa noin 50 hehtaarin suuruinen metsäalue.</i></p>
Viheralueiden hoidon tavoitetasojen määrittely.	<p>Hoitotasot on määritelty kaikille kiinteistöille vuoden 2026 loppuun mennessä.</p> <p><i>Hyväksytyjen hoitosuunnitelmien lukumäärä vuonna 2022: 0 kpl Kohteet ja hyväksymispäivämäärät: 0 kpl toistaiseksi</i></p> <p><i>Muiden kuin hautausmaa-alueiden¹⁸ piha-alueet ovat ulkopuolisten toimijoiden hoidossa. Hoito on tulossa kilpailutukseen. Kilpailutuksen yhteydessä tullaan määrittelemään, että alueita on hoidettava luonnonmukaisesti ja lannoittamatta, elleivät lannoitteet ole luonnonmukaisia.</i></p>

4.5 Tukipalvelut ja henkilöstön osallistaminen

Ympäristöohjelman tukipalveluita ja henkilöstön osallistamista koskevat tavoitteet ovat:

1. Käytetään sähköistä kokousaineistojen jakelua kaikkien hallintoelinten kokouksissa.
2. Sijoitustoiminnassa noudatetaan vastuullisen sijoitustoiminnan periaatteita. Suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin ei tehdä.

3. Selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää kirkkohallituksen tai muiden ulkoisten rahoituslähteiden kautta saatavissa olevia ympäristöhankkeiden rahoitusvaihtoehtoja.

4. Hintoja ja maksuja voidaan korottaa ympäristötavoitteiden rahoittamiseksi.

5. Espoon kaupungin kanssa tehdään yhteistyötä ympäristöhankkeissa, joissa seurakuntien ja seurakuntayhtymän ja kaupungin kestävä kehityksen ohjelman tavoitteet ovat samansuuntaisia ja joissa yhteistyö on käytännössä

¹⁸ Kirkot, kappelit, seurakuntatalot, Kirkkokatu 1, Kirkkokatu 10, leirikeskukset ja muut yhtymän omistuksessa olevat kiinteistöt

- mahdollista. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden toimijoiden kanssa.
6. Määritellään etätöiden käytännöt sekä etäosallistumisen periaatteet ja mahdollistavat tilanteet.
 7. Vähennetään liikkumista, milloin se on tarkoituksenmukaista ja työtehtäviä karsimatta mahdollista.
 8. Hankinnoissa otetaan huomioon hankittavan tuotteen tai palvelun ympäristökuormitus. Yhteishankintoja suositaan tilanteissa, joissa hankinnan kohdetta käytetään koko organisaatiossa. Kierätyistä, tuotteiden ja materiaalien uusiokäyttöä suositaan, mikäli se on mahdollista.
 9. Henkilöstön koulutussuunnitelmissa huomioidaan tarve ympäristöaiheiseen koulutukseen.
 10. Tuetaan menettelytapoja, joiden avulla henkilökunta voi vaikuttaa ja osallistua työympäristönsä ja paikallisten ympäristötavoitteiden määrittämiseen ja toteuttamiseen.

Mittari	Tavoitetaso															
Hallintoelinten sähköisesti jaettavien kokousaineistojen osuus.	<p>Toteutuu 100 %:sti vuonna 2023.</p> <p><i>Hallinto- tai toimielimet, joiden kokousaineistojen jakelu ei toteudu 100 % sähköisesti: 0 kpl</i></p> <p><i>Kaikkien seurakuntayhtymän virallisten hallintoelinten kokousaineistojen jakelu tapahtuu asiakirjahallinnon järjestelmän kautta. Aineisto tulostetaan ja toimitetaan paperisena vain pyydettyä tai esimerkiksi puheenjohtajalle ja sihteerille.</i></p>															
Sijoitusten jakauma.	<p>Vastuulliseksi luokiteltujen (ESG) rahastojen määrä suhteessa koko salkkuun</p> <p><i>Varainhoitajien hoidossa olevien, vastuulliseksi luokiteltujen¹⁹ (ESG) rahastojen määrä suhteessa koko salkkuun: 100 %</i></p> <p><i>Puhtaasti ympäristöluokiteltujen, ympäristöön sijoittavien rahastojen lukumäärä salkussa: 2 kpl (Kestävä metsä ja puu, Renewable Energy Infrastructure). Lisäksi erillissijoitus kohteeseen Uudistuva maatalous.</i></p>															
Ulkopuolisista rahoituslähteistä saatu <u>ympäristöhankkeiden</u> rahoitus.	<p>Haettu aina, kun se on tarkoituksenmukaista tai kriteerit täyttyvät.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>2022</th> <th>Seurakunnat</th> <th>Yhtymän virasto</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rahoittaja</td> <td>–</td> <td>–</td> </tr> <tr> <td>Haettu rahoitus (€)</td> <td>–</td> <td>–</td> </tr> <tr> <td>Saatu rahoitus (€)</td> <td>–</td> <td>–</td> </tr> <tr> <td>Käyttökohde</td> <td>–</td> <td>–</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Ulkopuolisen rahoituksen hakemista on suunniteltu haettavaksi energiahankkeisiin, joiden toteutus on siirtynyt vuodelta 2022 eteenpäin.</i></p>	2022	Seurakunnat	Yhtymän virasto	Rahoittaja	–	–	Haettu rahoitus (€)	–	–	Saatu rahoitus (€)	–	–	Käyttökohde	–	–
2022	Seurakunnat	Yhtymän virasto														
Rahoittaja	–	–														
Haettu rahoitus (€)	–	–														
Saatu rahoitus (€)	–	–														
Käyttökohde	–	–														
Kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa tehdyt <u>ympäristöaiheiset yhteistyöhankkeet</u> ja niissä saavutetut tulokset.	<p>Yhteishankkeisiin osallistutaan, mikäli ne mahdollistavat aidon win-win-tilanteen molemmille osapuolille.</p> <p><i>Yhteistyö Aalto-yliopiston ja Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin kanssa Espoon seurakuntayhtymän viraston piispantarkastustapahtumien yhteydessä: 20.4.2021 toteutettiin kaikille avoin verkkotapahtuma teemalla "Ilmasto muuttuu – millaisia ovat tulevaisuuden toivon näkökulmat?" Tapaus oli osa 2022 päätökseen saatettua yhtymän viraston piispantarkastusta. Tarkastus siirtyi kahdesti koronaepidemian vuoksi.</i></p>															

¹⁹ ESG-kriteerit täyttävät rahastot: ympäristö, yhteiskuntavastuu ja hyvä hallintotapa (Environmental, Social, Governance)

Mittari	Tavoitetaso																																
	<p><i>Espoon kaupungin 50 v. -tapahtumiin liittyen järjestettiin 27.10.2022 paneelikeskustelu Espoonlahden Lippulaivassa teemalla "Kestävän tulevaisuuden rakennuspalikat".</i></p> <p><i>Myös seurakunnissa on järjestetty ja toteutettu tapahtumia yhteistyössä eri kumppanien kanssa. Tuomiokirkkoseurakunnassa Valon polku- teos Tuomiokirkon puistossa yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa 2022–2023.</i></p>																																
Etätyökäytännöt.	<p>Tavoitetaso ja periaatteet määritelty vuoden 2021 loppuun mennessä.</p> <p><i>Koko yhtymän henkilökuntaa koskeva etätyöohje laadittu 11/2020. Ohjeessa on huomioitu sekä työajattomat että työajalliset työntekijät.</i></p>																																
Vähäpäästöinen liikkuminen lisääntyy.	<p>Henkilökunnalle vuosittain maksettujen km-korvausten määrä (€)</p> <p><i>Matkakustannukset koko yhtymän tasolla yhteensä: 440 324 €</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Matkakustannukset (€)</th> <th>Yleishallinto</th> <th>Seurakunnat (hlö-kunta)</th> <th>Seurakunnat (muut)</th> <th>Yhteinen seurakuntatyö</th> <th>Kiinteistöpalvelut</th> <th>Hautaus-toimi</th> <th>Yhteensä</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>Matkakustannukset ml. mahdolliset yöpymiskustannukset</i></td> <td>40 649</td> <td>246 735</td> <td>101 070</td> <td>33 742</td> <td>10 720</td> <td>7 408</td> <td>440 324</td> </tr> <tr> <td><i>Henkilökunta (hlöä)</i></td> <td>63</td> <td>344</td> <td>ei tietoa</td> <td>47</td> <td>29</td> <td>23</td> <td>--</td> </tr> <tr> <td><i>Kustannukset / työntekijä (€/hlö)</i></td> <td>645</td> <td>717</td> <td>--</td> <td>718</td> <td>370</td> <td>322</td> <td>544</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Sarake Seurakunnat (muut) sisältää mm. seurakuntalaisille ja henkilökunnalle tarkoitettuja kuoromatkoja.</i></p> <p><i>Matkakustannusten seuranta tulee muuttumaan lähivuosina järjestelmän vaihtuessa. Tämän jälkeen liikkumisen määrää voidaan seurata kilometreittäin ja todennäköisesti myös kulkutavoittain. Nykyinen järjestelmä ei mahdollista pelkästään matkakustannusten, matkustustapojen tai matkakilometriä seurantaan järkevällä tavalla, vaan edellyttäisi matkalaskukohtaista tarkastelua jälkikäteen. Ympäristöohjelman kannalta oleellista ei välttämättä ole liikkumisen vähentäminen vaan se, millä välineellä liikkuminen tehdään.</i></p> <p><i>Etätyön mahdollistaminen on merkittävästi ja tosiallisesti vähentänyt liikkumisen tarvetta, työ- ja virkamatkoja ja työpäivien aikana tapahtuma liikkumista. Suhtautuminen esimerkiksi lentämiseen tai risteilyihin vaihtelee ja on linjattu seurakunta-, yksikkö- tai tapauskohtaisesti.</i></p>	Matkakustannukset (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlö-kunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seurakuntatyö	Kiinteistöpalvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä	<i>Matkakustannukset ml. mahdolliset yöpymiskustannukset</i>	40 649	246 735	101 070	33 742	10 720	7 408	440 324	<i>Henkilökunta (hlöä)</i>	63	344	ei tietoa	47	29	23	--	<i>Kustannukset / työntekijä (€/hlö)</i>	645	717	--	718	370	322	544
Matkakustannukset (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlö-kunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seurakuntatyö	Kiinteistöpalvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä																										
<i>Matkakustannukset ml. mahdolliset yöpymiskustannukset</i>	40 649	246 735	101 070	33 742	10 720	7 408	440 324																										
<i>Henkilökunta (hlöä)</i>	63	344	ei tietoa	47	29	23	--																										
<i>Kustannukset / työntekijä (€/hlö)</i>	645	717	--	718	370	322	544																										

Mittari	Tavoitetaso
<p>Hankintojen kilpailutuksissa käytetään ympäristökriteereitä. Etsitään tapoja vähentää pienhankinnoista syntyvää ympäristökuormaa.</p>	<p>First Card -ostojen määrä vähenee 50 % vuoden 2025 loppuun mennessä.</p> <p><i>First Card -ostojen määrä koko yhtymän tasolla yhteensä: 180 540 € First Card -ostojen osuus kaikista aineiden ja tarvikkeiden ostoista: noin 4 %</i></p> <p><i>Aineiden ja tarvikkeiden ostot koko yhtymän tasolla: 4,6 miljoonaa € Palveluiden ostot koko yhtymän tasolla: 9,7 miljoonaa €</i></p> <p><i>First Card -ostojen kokonaismäärän vertaaminen ostettujen palveluiden kokonaismäärään ei ole mielekästä, koska palveluiden ostoista suurin osa perustuu puitesopimuksiin.</i></p> <p><i>Keskitetysti kilpailutetuista ja tehdyistä toimitotarvikehankinnoista ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus koko yhtymässä 2022: 39 %</i></p> <p><i>Toimitotarvikehankintojen kokonaismäärä oli 32 111 €, josta ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus oli 12 646 €.</i></p> <p>EU:n ulkopuolisten ostojen osuus kaikista First Card -hankinnoista 0 % vuodesta 2022 alkaen.</p> <p><i>EU:n ulkopuolisten ostojen First Card -ostojen määrä koko yhtymässä 2022: 4 308 € ≈ 2,4 %</i></p> <p><i>Tavoite on mukana ohjelmassa sen edistämiseksi, ettei Euroopan ulkopuolelta tilattaisi tavaraa, jos vastaavia tuotteita on saatavissa myös lähempää. Ulkomailta tehtyjä First Card -ostoja on tehty mm. Facebook-mainonnan, nuottien ja mm. ohjelmistolisenssien hankkimiseksi.</i></p>
<p>Ympäristökoulutukset.</p>	<p>Jokainen työntekijä on perehtynyt ympäristövastuun periaatteisiin oman työnsä näkökulmasta vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <p><i>Seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmän järjestämät koulutukset yhteistyössä yhtymän koulutuspalveluiden kanssa: 2 workshopia, aiheena ympäristösuunnitelmien valmistelu, koulutus oli kohdistettu ensisijaisesti seurakuntien ympäristötyöryhmien jäsenille, mutta oli avoin koko henkilökunnalle.</i></p> <p><i>Ulkopuolisten tahojen järjestämiin ympäristökoulutuksiin on osallistuttu tehtävien ja vastualueiden mukaisesti. Koulutusten tai webinaarien aiheita ovat olleet muun muassa Kirkon ympäristöpäivät, kiinteistötoimen ympäristönäkökulmat, energiansäästö, kasvis- ja luomuruoka, siivous, ympäristökasvatus ja vastuullisuus.</i></p> <p><i>Vuosina 2021–2022 on arvioitu henkilöstön koulustarvetta myös laajemmin. Toimivimmaksi käytännöksi näyttäisivät muodostuvan lyhyet eri aiheista pidettävät alustukset joko yhdistettynä esimerkiksi suuriin työneuvotteluihin seurakunnissa tai Infokahvit-tilaisuuksiin seurakuntayhtymän virastossa (myös hybriditoteutuksina).</i></p> <p><i>Tuomiokirkkoseurakunnassa yksi itse järjestetty koulutus, jonka aiheena seurakunnan ympäristöohjelman toteuttaminen.</i></p>
<p>Henkilöstön mahdollisuus vaikuttaa.</p>	<p>Työyhteisöissä käsitellään ympäristöaiheita vuosittain.</p> <p><i>Ympäristöteemoja on käsitelty kaikissa työyhteisössä vähintään 1–2 kertaa, monissa seurakunnissa ja yksiköissä huomattavasti useammin eli useita kertoja keväällä ja syksyllä. Ero johtuu seurakuntien ja yksiköiden vastualueiden eroavaisuuksista ja siitä, miten paljon ympäristöön vaikuttavia asioita käytännössä tulee arjessa esiin. Tyypillisiä tilaisuuksia ovat olleet seurakuntien suuret työkokoukset, mutta myös toimintaryhmien, tiimien tai tietyn työalan kokoontumiset ja palaverit (esimerkiksi ylivahtimestarien tai rippikouluvastaavien kokoukset).</i></p>

4.6 Tietohallinto

Ympäristöohjelman tietohallintoa koskevat tavoitteet ovat:

1. Käytetään laitteita ja tuotteita, joilla on Energy Star- ja TCO-sertifikaatit.
2. Käytettävien tuotteiden elinkaaria tai leasing-kausia pidennetään.
3. Toimittajilta edellytetään omaa ympäristöjärjestelmää tai kuvausta siitä, miten toiminnan vaikutukset ympäristöön on otettu huomioon. Toimittajien tulee myös sitoutua seurakuntayhtymän ympäristöohjelman tavoitteiden mukaiseen toimintaan, jos seurakuntayhtymä on itse voinut vaikuttaa kilpailutuksen kriteereihin.
4. Verkkokokousten ja -koulutusten osuutta lisätään. Seurakuntayhtymän itse toteuttamia tai tilaamia koulutuksia taltioidaan tapauskohtaisesti tapahtuman seuraamisen mahdollistamiseksi jälkikäteen.
5. Otetaan käyttöön turvatulostaminen, ja väri- ja mustavalkotulosteiden määrää vähennetään kaikissa yhtymän toimipisteissä.
6. Kaikki elektroniikkalaitteet ja -romu kierrätetään elektroniikkajätteenä.

Mittari	Tavoitetaso															
Laitteiden ja tuotteiden Energy Star- ja TCO-sertifikaatit ²⁰	<p>Toteutuu 100 %:sti.</p> <p>Energy Star -sertifikaattien osuus: 100 % TCO-sertifikaattien osuus: 100 %</p>															
Tuotteiden elinkaari	<p>Elinkaarta pidennetään, mikäli se on kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Tuote, leasing</th> <th>Entinen elinkaari</th> <th>Nykyinen elinkaari</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tietokoneet</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Puhelimet</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Monitoimilaitteet</td> <td>4</td> <td>jopa 7–10</td> </tr> <tr> <td>Näytöt</td> <td>5+</td> <td>5–10</td> </tr> </tbody> </table> <p>Käytännössä kaikki tietohallinnon kautta hankitut tuotteet ovat leasing-laitteita. Näytöt lunastetaan omiksi leasing-ajan päättyessä, koska näyttöjen käyttöikä on yleensä selvästi leasing-sopimusten aikaa pidempi.</p>	Tuote, leasing	Entinen elinkaari	Nykyinen elinkaari	Tietokoneet	3	4	Puhelimet	2	3	Monitoimilaitteet	4	jopa 7–10	Näytöt	5+	5–10
Tuote, leasing	Entinen elinkaari	Nykyinen elinkaari														
Tietokoneet	3	4														
Puhelimet	2	3														
Monitoimilaitteet	4	jopa 7–10														
Näytöt	5+	5–10														
Toimittajien ja yhteistyökumppanien ympäristöselvitykset	<p>100 % vuoden 2025 loppuun mennessä.</p> <p>Arvio yllä mainitun tavoitteen toteutumisesta vuonna 2022: 70 %</p> <p>Toimittajien ja yhteistyökumppaneiden vastuullisuus- ja ympäristötietoa on helpointa saada fyysisistä tuotteista ja laitteista. Sovellusten ja alustojen ympäristövaikutusten arviointi on vaikeaa, eivätkä niihin liittyvät kysymykset ole seurakuntayhtymän vaikutusvallassa (esimerkiksi Kirjurin, evl.fi- sähköpostin, koko kirkon tasolla käytössä olevien Microsoft -tuotteiden ja kirkon palvelukeskuksen (Kipa) järjestelmien ympäristövaikutukset, joiden kaikkien ympäristövaikutukset määräytyvät kirkkohallituksen tekemien ratkaisujen ja valintojen pohjalta).</p>															

²⁰ Luvut kuvaavat vain tietohallinnon toimesta keskitetysti hankittuja, toimitettuja ja ylläpidettäviä laitteita. Seurakunnat ja yksiköt ovat voineet itse hankkia henkilökunnalleen muita laitteita, joiden lukumääristä, alkuperästä, ympäristöstävällisyydestä ja mahdollisesta kierrätyksestä ei ole tietoja. Vastuu tällaisten laitteiden kierrättämisestä on ko. yksiköillä ja seurakunnilla.

Mittari	Tavoitetaso																					
Verkkokokousten ja -koulutusten lukumäärä osuus ja taltiointi	<p>Kokouksiin ja koulutuksiin etäosallistumisen osuutta lisätään vuosittain.</p> <p><i>Teams-kokousten määristä on saatavissa toteumatietoja koko kirkon tasolla kirkkohallituksen kautta. Seurakunta- tai yhtymäkohtaista dataa ei toistaiseksi ole ollut saatavissa, mutta sellaista on mahdollisesti saatavissa jatkossa.</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Yhtymän viraston järjestämät koulutukset 2022</th> <th>Kpl</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Verkkokoulutukset</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td>Lähikoulutukset</td> <td>39</td> </tr> <tr> <td>Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista</td> <td>35 %</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Palvelukeskuksen taltioimien etäkoulutusten lukumäärä: Taltioidaan nauhoitettuna vain erityistapauksissa ja vain, jos alustajat ovat tähän antaneet luvan. Toisaalta esimerkiksi kaikki seurakuntayhtymän viraston järjestämät Infokahvit-tilaisuudet nauhoitetaan, ja ne ovat henkilökunnan katsottavissa jälkikäteen. Pääsääntöisesti kaikki koulutusmateriaali on jälkikäteen tutustuttavissa sisäisessä verkossa.</i></p> <p><i>Arvio etäkokousten ja lähikokousten ja -tapaamisten välisestä suhteesta seurakunnassa/ yksikössä: Ei ole ollut mahdollista tai tarkoituksenmukaista selvittää luotettavasti, koska Teamsin kautta työskentely on ylipäätään lisääntynyt merkittävästi aiempaan verrattuna. Monia pienpalavereja pidetään Teamsilla tai hybridinä esimerkiksi, jos joku osallistujista osallistuu etänä. Tuomiokirkkoseurakunnan arvio ko. suhteesta Espoon tuomiokirkkoseurakunnassa on noin 30 %.</i></p> <p><i>Etätöistä kertyneiden kokemusten mukaan henkilökunnan etä- ja läsnäpäivien epätähtisuus johtaa usein siihen, että palaverit ja kokoukset pidetään Teams-kokouksina.</i></p>	Yhtymän viraston järjestämät koulutukset 2022	Kpl	Verkkokoulutukset	21	Lähikoulutukset	39	Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista	35 %													
Yhtymän viraston järjestämät koulutukset 2022	Kpl																					
Verkkokoulutukset	21																					
Lähikoulutukset	39																					
Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista	35 %																					
Tulosteiden määrä	<p>Turvatulostaminen mahdollista vuoden 2025 loppuun mennessä.</p> <p><i>Muiden kuin tietohallinnon tilaamien tulostimien²¹ lukumäärä</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="7">Irrallisten tulostimien määrä</th> </tr> <tr> <th>ES</th> <th>ET</th> <th>EL</th> <th>LE</th> <th>OL</th> <th>TA</th> <th>YV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>ei tietoa</td> <td>ei tietoa</td> <td>ei tietoa</td> <td>ei tietoa</td> <td>ei tietoa</td> <td>≥4</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tulosteiden kokonaismäärä vähenee 30 % vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <p><i>Seurakuntayhtymässä vuonna 2022 turvatulostimilla tulostettujen sivujen määrä: 673 005 sivua</i></p> <p><i>Uusien tulostimien porrastetun käyttöönoton vuoksi luku kuvaa tulostettujen sivujen määrää aikavälillä 1.3.2022- 1.3.2023</i></p> <p><i>Muutos (1.1.–31.12.2021, jolloin vanhat tulostimet käytössä koko yhtymässä, verrattuna aikaväliin 1.3.2022–1.3.2023, jolloin uudet turvatulostimet käytössä koko yhtymässä): - 42 %</i></p> <p><i>Muiden toimijoiden tiloissa toimivat käyttävät pääsääntöisesti kyseisten toimijoiden laitteita (esim. sairaalat, hoitolaitokset tai oppilaitokset).</i></p>	Irrallisten tulostimien määrä							ES	ET	EL	LE	OL	TA	YV	0	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	≥4
Irrallisten tulostimien määrä																						
ES	ET	EL	LE	OL	TA	YV																
0	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	ei tietoa	≥4																

²¹ Irralliset tulostimet eivät mahdollista turvatulostusta eikä niiden kautta tulostettuja määriä saada mukaan yllä kuvattuun lukuun

Mittari	Tavoitetaso
Elektroniikkajätteen kierrätysosuus	<p>Tavoitearvo: 100 % vuoden 2022 loppuun mennessä.</p> <p><i>Elektroniikkajätteen kierrätysprosentti vuonna 2022: 90 %</i></p> <p><i>Käytännössä kaikki laitteet kierrätetään leasing-sopimusten ehtojen mukaisesti. Toimivat näytöt toimitetaan kierrätyskeskukseen, toimimattomat murskukseen. Hiiriä ei voida kierrättää. Mustekasetit voidaan kierrättää tai hävittää sekajätteenä. Tavoite kaikkien laitteiden kierrättämiseksi 100 %:sti ei ole realistinen, mutta irrallisten käytöstä poistuneiden laitteiden keräämistä seurakunnista ja palveluyksiköistä voidaan tehostaa. Vaarallista jätettä sisältävät osat toimitetaan jäteyhteistyökumppanin kautta edelleen käsiteltäväksi ja hävitettäväksi.</i></p>

4.7 Viestintä

Ympäristöohjelman viestintää koskevat tavoitteet ovat:

1. Tuotetaan ja ylläpidetään jatkuvaa ympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyvää viestintää ympäristöviestinnän vuosikellon mukaisesti.
2. Laaditaan vuosittain erillinen seurakuntayhtymän ympäristötilinpäätös.
3. Viestinnän hankinnoissa käytetään ympäristömerkittyjä tuotteita.
4. Yhteistyökumppaneilta edellytetään selvitystä yrityksen, tuotteen ja palvelun ympäristövaikutuksista, ympäristöjärjestelmää tai kuvausta siitä, miten toiminnan vaikutukset ympäristöön on otettu huomioon.
5. Seurakuntalaisille tarjotaan Kirkko ja kaupungin digitaalista tilausta paperilehden sijaan.

Mittari	Tavoitetaso
Ympäristöviestintä	<p>Vuosikello käytössä.</p> <p><i>Vuosikello vuodelle 2022 laadittu: Kyllä</i></p> <p><i>Vuosikellon mukaiset toimenpiteet: Katso seuraava kohta.</i></p> <p><i>Poikkeamat suunnitellusta vuosikellosta: Ei ollut</i></p>
Ulkoisessa ja sisäisessä viestinnässä julkaistujen artikkelien ja tiedotteiden lukumäärä	<p>Vähintään kolme ympäristöaiheista artikkelia ja kolme tiedotetta / vuosi.</p> <p><i>Tavoite toteutui täysimääräisesti vuonna 2022. Artikkeleita ja tiedotteita julkaistiin kuukausittain koko vuoden ajan. Tiivistelmät julkaisuista ovat erillisenä liitteenä. Koosteeseen on koottu vain ympäristöteemaisella kärjellä valmistellut ja julkaistut tiedotteet. Esimerkiksi peruskorjaushankkeita kuvaavissa tiedotteissa tai lehtijutuissa tuodaan esiin myös koosteeseen tai hankkeeseen liittyviä ympäristönäkökulmia.</i></p>
Vuosittainen ympäristötilinpäätös	<p>Tehty vuosittain, täysi kattavuus 2026.</p> <p><i>Kuvaus vuonna 2022 toteutetuista ympäristötoimenpiteistä on tehty ja kuvattu tähän dokumenttiin. Pyrkimyksenä on ollut keskittyä asioihin, joihin voidaan tulevina vuosina ryhtyä kerryttämään vuosittaista dataa kehityssuunnan kuvaamiseksi.</i></p>

Mittari	Tavoitetaso
Viestinnän hankintojen ympäristömerkit	Painotuotteet 100 % vuodesta 2021 alkaen, muut tuotteet 100 % vuonna 2022. <i>Ympäristömerkittyjen painotuotteiden osuus kaikista käytetyistä painotuotteista: 99 %.</i> <i>Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaikista muista tuotteista: 20 %</i>
Yhteistyökumppanien ympäristöselvitykset	100 % vuonna 2023. <i>Yhteistyökumppanit, joilta vaadittu ympäristöselvitys: Sanomapaino</i> <i>Vastuullisuus: https://www.sanomapaino.fi/sanomapaino-3/22</i>
Kirkko ja kaupunki -lehden digitaalisten tilausten osuus	Vähintään 20 % digitaalisia tilauksia vuonna 2023. <i>Kaikkien tilausten määrä: 80 000 kpl (Espoon alueen osuus)</i> <i>Digitilausten määrä: 123 kpl (Espoon alueen osuus)</i> <i>Digitilausten osuus kaikista tilauksista: 0,15 % (Espoon alueen osuus)</i> <i>Mittari on osoittautumassa epätarkoituksenmukaiseksi ja tavoite epärealistiseksi. Kohta on tarkoituksenmukaista poistaa ohjelmasta. Digitilausten määrä on jäänyt alhaiseksi kaikissa pääkaupunkiseudun seurakuntayhtymissä ja kauaksi asetetuista tavoitteista muun muassa myös siitä syystä, että digitilaus on kalliimpi kuin paperilehti. Digitilausten tulevaisuus on pohdittavana Kirkko ja kaupunki -median johtokunnassa ja seurakuntayhtymän viestinnän toimikunnassa.</i>

Suoratoistona Youtubessa esitetty Ekumeeninen luontoilta oli osa Ekumeenisen rukousviikon ohjelmaa Espoossa ja Kauniaisissa. Luontoiltaan osallistui eri kirkkokuntien edustajia.

²² "Tuotannossa käytetään uusiutuvia ja täysin kierrätettäviä raaka-aineita sekä haitattomia painovärejä. Tuotannon sivutuotteista 94 prosenttia saadaan ohjattua kierrätykseen ja 6 prosenttia hyötykäyttöön. Käytetään vain vastuullisesti tuotettua paperia. Painopaperin hankinnassa noudatetaan konsernin paperinostoperiaatteita. Metsäsertifointia tuetaan hyväksyttävänä tapana harjoittaa kestävä metsätaloutta, joten ostoissa suositaan sertifioitua paperia."

5. Koko yhtymän tasolla seurattavat mittarit 2022

Mittari	2022	Tarkenne
Henkilöstö		
Kokoaikaiset	512	
Läsnä olevien jäsenten lukumäärä	159 215	
Pinta-alat²³		
Kiinteistöjen pinta-ala yhteensä	562 ha	
Rakennettu pinta-ala yhteensä	54 279 m ²	
Lämmin pinta-ala yhteensä	53 674 m ²	<i>kylmiä tiloja maa-aineisvarasto, konehalli, jätekatokset ja kellotapulit</i>
Lämmin pinta-ala / seurakuntalainen	0,3 m ² /hlö	
Lämmin pinta-ala / työntekijä	105 m ² /hlö	
Lämmitysenergia		
Kokonaiskulutus ²⁴	6 351 MWh	22 kaukolämpökohdetta ²⁵
Lämpötilanormeerattu kokonaiskulutus	6 554 MWh	
Lämmitysenergian kulutus / lämmitettyjen tilojen m ²	0,1 MWh/m ²	
Sähköenergia		
Kokonaiskulutus	4 822 MWh	<i>Kaikki kiinteistöt</i>
Uusiutuvien osuus	%	<i>Yksityiskohtaista jakaumaa ei ole toistaiseksi ollut saatavilla</i>
Sähkön kokonaiskulutus/lämmin pinta-ala	0,1 MWh/m ²	

²³ Kokonaispinta-aloissa ovat mukana kaikki muut kiinteistöt, myös metsäkiinteistöiksi luokitellut alueet. Kiinteistöjen piha-alueiden asfaltoitujen osuuksien pinta-aloja ei ole toistaiseksi ollut mahdollista sisällyttää raporttiin. Lähtökohtaisesti kaikille kaupunkialueilla olevilla alueilla on myös kulkureittejä tai parkkialueita, jotka ovat pääsääntöisesti asfaltoituja. Arvio rakentamattoman ja päällystämättömän pinta-alan osuudesta koko tontin pinta-alasta on 10–70 %, kun arvioidaan kaupunkialueilla olevia tontteja ja jätetään hautausmaat ja leirikeskukset huomioimatta. Jälkimmäisissä rakentamattoman pinta-alan osuus on huomattavasti suurempi.

²⁴ Kokonaiskulutustieto on vuodelta 2021. Järjestelmämuutosten vuoksi vuoden 2022 tiedon kerääminen olisi edellyttänyt laskukohtaista takautuvaa koostamista. Vuoden 2021 tieto kuvaa kuitenkin yleistasoa riittävän hyvin, koska vuoden 2021–2022 talvi oli jopa kylmempi kuin 2022–2023. Talvella 2022–2023 toimitilojen lämpötiloja lisäksi laskettiin kauttaaltaan noin 18–20 asteeseen.

²⁵ Luku ei sisällä öljy-, maalämpö- tai ilmavesipumppujärjestelmien kulutusta.

Mittari	2022	Tarkenne
Energian kokonaiskulutus		
Energian kokonaiskulutus yhteensä	11 785 MWh	Kaukojäähdytystä eikä takaisinmyyntiä ²⁶ ei tällä hetkellä ole, krematoriuunien lämmityksen osuus (öljyn kulutus) 612 MWh (5 %)
Energiatehokkuus	0,2 MWh/m ²	Kokonaisenergiankulutus lämmintä m ² kohden
Uusiutuvien energialähteiden osuus	40–100 %	Uusiutuvien energialähteiden osuus: Ingaksen pappila 100 %, Hvittorp 40–50 %, Kellonummi 50 %, kaukolämmön piirissä olevat kohteet 100 % sitten, kun kaupungin kaukolämpö on 100 % uusiutuvaa
Vedenkulutus		
Kokonaiskulutus ²⁷	22 571 m ³	27 kohdetta, kulutustiedot ajalta 4/2022–12/2022
Kokonaiskulutus/työntekijä ²⁸	44,1 m ³ /hlö	
Paperinkulutus		
Kokonaiskulutus	3,2 t	Laskettu tulostettujen sivumäärien perusteella: n. 673 000 sivua ≈ 1350 riisiä a´ 2,4 kg
Kierrätysprosentti	9 %	Laskettu tulostuspaperin osuuden mukaan, koska muiden paperituotteiden (esitteet, kortit, lehdet, mainokset ym.) painoja ei pystytä arvioimaan, paperijätteestä suurin osa on muuta kuin tulostepaperijätettä
Liikenne		
Matkakustannukset yhteensä	440 342 €	
Matkakustannukset / työntekijä	860 €/hlö	
Jätehuolto		
Sekajäte	134,5 t	
Paperi	32,3 t	Paperin (A4) osuus tästä 1,340 t, luku ei sisällä tietosuojamateriaalien määrää
Muovi pakkausmuovi	6,0 t	
Biojäte	70,0 t	
Vaarallinen jäte	0,4 t	
Puujäte	0,4 t	
Pahvi ja kartonki	21,4 t	
Jätteiden kokonaismäärä ²⁹	364,1 t	
CO₂		
Kokonaispäästöt	t	tarkoituksenmukaista laskentatapaa ei vielä päätetty
Kokonaispäästöt / m ² lämmintä m ² kohden	t / m ²	tarkoituksenmukaista laskentatapaa ei vielä päätetty

²⁶ Takaisinmyynti olisi teoriassa mahdollista Suvelan kappelissa ja krematoriossa.

²⁷ Vuodelta 2023 tullaan saamaan koko vuotta kuvaavat tiedot. Hilassa ja Velskolassa oma kaivo, joiden kautta käytetyn veden kulutus ei sisälly lukuun.

²⁸ Ohjelmaan alun perin hyväksytty mittari, jonka tarkoituksenmukaisuutta jatkossa kannattaa harkita. Suurin osa vedenkulutuksesta tapahtuu seurakuntalaisia varten, eikä kävijämääriä voida tällaista mittaria varten luotettavasti selvittää. Jatkossa kannattaa joko luopua mittarista tällaisenaan, korvata se jollain toisella tai rajoittaa sen seuraaminen vain rakennuksiin, joissa ei juurikaan käy vieraita tai seurakuntalaisia.

²⁹ Luvut perustuvat 32 kohteen ja vuoden 2023 aikana kesken vuotta vaihtuneen nykyisen jätehuoltokumppanin raportteihin alkaen 3/2022. Sopimuskumppanin laskentatavan mukaan kokonaiskierrätysaste on 61 % ja jätteen hyötykäyttöaste 100 % (= jätteestä mennyt hyöty-/uusiokäyttöön), jätehuollon kokonaiskulutus vuonna 2022 ovat yhteensä 57 674 € ja jätehuoltokumppanin ilmoittama jätteiden laskennallinen CO₂-päästö 11,133 t.

6. Hautaustoimen ympäristömittarit 2022

Hautaustoimen mittaristo, kaikki hautausmaat (5 kpl)	2022	Tarkenne
Henkilöstö		
Kokoaikaiset	23 hlöä	
Työntekijät (sisältää kokoaikaiset kausityöntekijät)	85 hlöä	Lisäksi kuukausipalkkaisia 7, henkilötövuosien määrä 44,4 htv ³⁰
Pinta-alat (hautausmaat)		
Kokonaispinta-ala (hautausmaa-alueet)	43 ha	
Käytössä olevat osastot		
Pinta-ala	18,3 ha	
Hautojen lukumäärä	37 360 kpl	
Reserviosastot	2,4 ha	
Käytävät	3,3 ha	
Tukialueet ³¹	6,6 ha	
Kokonaispinta-ala (käytössä olevat osastot) / vainaja	3,92 m ² / vainaja	
Rakennettu pinta-ala (rakennukset)		
Kokonaispinta-ala, rakennukset	5 086 m ²	
Kokonaispinta-ala / henkilötyövuosi	115 m ² /htv	
Energia		
Kokonaiskulutus (sähkö)	691 MWh	
Kokonaiskulutus (lämpö)	217 MWh	
Kokonaiskulutus (sähkö, lämpö)	908 MWh	
Polttoaine³²		
Kevyt polttoöljy	58 541 l	Vastaa 612 MWh
Dieselöljy	23 617 l	
Bensiini	1 923 l	
Polttoaineet, kokonaisuus	77 405 l	
Uusiutuvien energialähteiden osuus	25 %	Krematorio 0 %, Kellonummi 50 % (ilma-vesilämpöpumppu)
Energiankulutus (sähkö ja kaukolämpö) / htv	16 MWh / htv	Jos polttoöljyn kulutus huomioidaan, luku on 34,2 MWh/htv
Vedenkulutus		
Kasteluvesi	16 400 m ³	Vesi, josta ei makseta jätevesimaksua, Tapiolan uurna-lehdossa kasteluveden osuutta ei voida eritellä muusta vedenkäytöstä

³⁰ Kausityöntekijöiden suuren määrän vuoksi henkilötyövuodet kuvaavat hautaustoimessa tehtyä työmäärää paremmin kuin henkilöiden lukumäärä

³¹ Sisältää hautausmaiden kompostointialueet, huoltopihat ja paikoitusalueet, mutta ei Kellonummen hautausmaan metsäalueita

³² Toteumaluvut perustuvat ostettuihin määriin, yksikkö = litra

Hautausstoimen mittaristo, kaikki hautausmaat	2022	Tarkenne
Jätehuolto³³		
Sekajäte ³⁴	21,0 m ³	
Muovi	0 m ³	Kynttiläjäte kerättävä ja kierrätettävä sekajätteenä, koska steariinia ei saada eroteltua lyhdyistä
Biojäte	3,2 m ³	
Maa-ainekset	360 m ³	
Käyttökelvoton puujäte	0 m ³	
Metalli	2 534 kg	
Öljyt ³⁵	0 l	Jäteöljy sisällytetty vaaralliseen jätteeseen
Vaarallinen jäte	1 200 kg	Krematorion suodatinjäte
Muut (paperi, kartonki, lasi, ...)	0	
Hautaamiseen liittyvät materiaalit	--	
Hautamuistomerkit, reunakivet, askelkivet	16,65 t	
Kokonaisjättemäärä / henkilötyövuosi	3,1 t / htv	Kokonaisjättemäärä 135,6 t

7. Ympäristöjärjestelmään liittyvien prosessien toteuttaminen

Tavoite	Mittari
Ympäristöjärjestelmän prosessien ylläpito	<p>Karkea arvio ympäristötilinpäätöksen valmisteluun tarvittavasta ajasta yhteensä: 50 htp</p> <p>Ympäristötilinpäätöksen valmisteluun osallistuneiden henkilöiden määrä: kaikkinaensa noin 50 hlöä.</p> <p>Ympäristötyöryhmän jäsenten panos on suurin. Arvioihin on laskettu mukaan ympäristötyöryhmän, seurakuntien ja palveluyksiköiden kokoontumiset sekä arviot tähän raporttiin kootun datan keräämiseen tuottamiseen tarvittu aika eri puolilta organisaatiota.</p> <p>Työaika-arvioihin ei sisälly vuoden 2022 aikana muihin ympäristöasioihin, esimerkiksi seurakuntien ympäristösuunnitelmien valmisteleminen käytetty työaika eikä esimerkiksi tapahtumiin ja niiden suunnitteluun käytetty työaika.</p>

³³ Hautausstoimen jättemäärien luvut kuvaavat aikaväliä 1.1.–31.12.2022.

³⁴ Tilavuuksien muuttamisessa kg-määräksi on käytetty v. 2022 jätehuollon yhteistyökumppanin käyttämää yleistä arviota, jonka mukaan 1 m³ painaa keskimäärin 300 kg. Kirkon hautausmaan jätteasiat ovat avolavoja, minkä seurauksen kg-määrissä on mukana talvisin myös lunta ja jäätä. Toisaalta esimerkiksi kynttiläjäte on huomattavasti keskimääräistä kevyempää.

³⁵ Yksikkö = litra

Espeen seurakunnat
 julkaisija: Eija Haaja · 5. tammikuuta 2022 ·

On aika suunnata katse tulevaan kesään. Espoon seurakuntayhtymä palkkaa lähi 80 kausityöntekijää hautausmaalleen kesäkaudeksi 2022. Koko kauden ajaksi palkataan kuusi kausityöntekijää, yksi ympäristöhoitotyöntekijää ja viisikymmentä kausityöntekijää. Lisäksi kuukauden mittaiseen pestiin saa 20 nuorta kausityöntekijää.

➡ Kausityöntekijöiden ja ympäristöhoitotyöntekijän haku loppuu 31.1. ja kausityöntekijöiden sekä 15-17-vuotiaiden 12.2.

#kesätyo #kesäduuri #hautausmaa #kirkkoespoossa #kirkonomaia #tuoret #kaikki #ymparistohoitot #puutarhuri #espo

ESPOONSEURAKUNNAT.FI
 Espoon seurakuntien hautausmaalle haetaan kesätyöntekijöitä - Kirkko Espoossa
 Espoon seurakuntayhtymä palkkaa lähes 80 kausityöntekijää hautausmaalleen kesäkaudeksi 20...

AJANKOHTAISTA

Pääkaupunkiseudun hautausmaalle tarvitaan ensi kesäksi yli 500 kausityöntekijää

Espeen, Helsingin ja Vantaan seurakuntien työnhaut ovat parhaillaan käynnissä. Työpaikoista osa on suunnattu ammattilaisille, osa nuorille.

20.01.2022 11:30 · PAULI JUUSELA · MARTTI KAINULAINEN/LEHTIKUVA

KUUNTELE

Pääkaupunkiseudun seurakunnat palkkaavat hautausmaalleen kesäkaudella yhteensä yli 500 kausityöntekijää. Vaikka suurin osa työpaikoista on suunnattu täysi-ikäisille hautausmaiden työtehtävien vuoksi myös nuoria palkataan.

Espeen seurakunnat
 julkaisija: Eija Haaja · 20. tammikuuta ·

K.E.S.Ä. Espoon seurakuntien hautausmailla on menossa työntekijähaku kesälle 2023. Hautausmaissa toivotaan töille heikellä hakemuskäytöksellä yli 18-vuotiaita kausityöntekijöiden pestiin.

➡ Lisäksi tehoilla on töitä ympäristöhoitotyöntekijälle ja kausityöntekijälle sekä 16-17-vuotiaille. Hakajat päätyvät peristä riippuen joko 31.1. tai 12.2. Toimi nopeasti ja hae meille töihin!

#kesätyo #hautausmaat #espo #kaikki #ymparisto #kirkonomaia #puutarhuri #kesätyöntekijä

ESPOONSEURAKUNNAT.FI
 Kesätöihin Espoon hautausmaalle: Uusia kavereita ja hyvä porakkahenkä - Kirkko Espoossa

Näytä kävijäilmoitukset ja mainokset

Mainosta julkaisu

1 joko

Espeen seurakunnat
 15. helmikuuta 2022 ·

➡ Espoon seurakuntayhtymän metsiä Espoossa ja Kirkkonummella on hoidettu helmikuun alusta lähtien uudella tavalla. Tavoitteena on, että metsät pystyvät uudistumaan jatkossa luontaisesti.

➡ Jatkuvan kasvun metsänhoito tarkoittaa sitä, että metsästä poistetaan suurimpia puita ja niiden paikalle syntyy luontaisesti uusia taimia.

➡ Tavoitteena on, että metsissä olisi jatkuvasti kaiken kokoisia ja -ikäisiä puita. Tähän pääseminen vaatii aikaa, sillä seurakuntayhtymän metsiä on tähän asti hoidettu niin, että puusto on ollut tasaikäistä. Juha Ollila Espoon seurakuntayhtymän kiinteistöpalveluista kertoo.

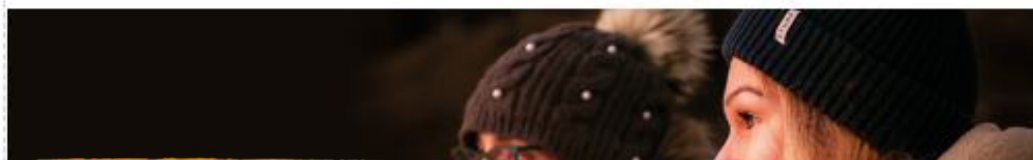
#metsa #luonto #ymparisto #ymparistojarjestelma #luontokiittäa #kirkkoespoossa

ESPOONSEURAKUNNAT.FI
 Espoon seurakuntien uusi metsäsuunnitelma tähtää metsän jatkuvaan kasvuun - Kirkko Espoossa

Espeen seurakunnat mukana Earth Hour -tapahtumassa: Yksilön valinnoilla on vaikutusta

Earth Hour on kasvanut valojen sammutuksesta kansanliikkeeksi, jonka tavoite on yhdistää ihmiset ilmasto- ja ympäristökriisin ratkaisemiseksi. Myös Espoon seurakunnat ovat mukana maailmanlaajuisessa WWF:n organisoimassa ympäristötapahtumassa, jota vietetään la 26.3.2022.

EARTH HOUR

Osallistumme Earth Houriin 26.3.2022

earthhour.fi

Linda Manner / WWF

KIRKKO ESPOOSSA KYRKAN I ESBO

Espoon seurakunta
18. joulukuuta 2022

Mitä eri kristilliset kirkot ja yhteisöt ajattelevat ja opettavat luonnosta, ympäristöstä ja luomakunnasta? Seuraa luontoiltaa suoratoistona pe 21.1. klo 18 Espoon tuomikirkkoseurakunta YouTube-kanavalla.

Mukana paneelissa ovat dos. Kari Kuula (lut.), isa Petri Korhonen (ort.), Veli Marie-Augustin Lukenen-Huughues-Beaufort OP (kat.) tutkijatohtori ja ilmasto-opeutuksen koordinaattori Laura Riutanen Helsingin yliopistosta ja jäsen kristittyjen elokuvasta. Paneelin juontavat Päivi Linervo (lut.) ja Tero Koskinen (rap).

Yleiso voi esittää kysymyksiä paneeliste suoratoiston aikana. Tilaisuus on osa Ekumeenisen rukouksiviikon ohjelmaa Espoossa ja Kauniissa. Ekumeenista rukouksiviikkoa vietetään 18.-25.1.

#ekumeeninenrukouksiviikko #Espoo #kauniainen #ympäristö #luonto #luomakunta #ilmastoilmasto #ilmasto

KUUTUBU.COM

Ekumeeninen luontoilta
Mitä eri kristilliset kirkot ja yhteisöt ajattelevat ja opettavat luonnosta, ympäristöstä...

Lue lisää

Espoon seurakunta
28. maaliskuuta 2022

Espoonlahden seurakunta järjestää 1-4 vuorokauden Arjen irtio-ireitin Hvittröppä-toukokuussa.

Sinne voi tulla hienentyään, tutustumaan toisiin tai vaikka viettämään lauantai-iltaa ystävien kanssa.

Etsittäisiin voi tehdä. Mukaan voi tulla toiko ajaksi tai vaikka vuorokaudoksi, Teemu Aalto kertoo. Postaa ❤️ tämän julkaisun kommentteihin, jos sinua kiinnostaa irtio-ajasta.

#arjeyhteyttä #iretini #hienentyminen #koululife #ystävillä #lauantai #hvittröppä #kirkkoespoo #kirkkoespoo #kirkkoespoo #hvittröppä #vika #hvittröppä #kirkkoespoo

KUUTUBU.COM

Retiirissä osallistuja voi vetäytyä hiljaisuuteen lepäämään – tai tehdä etätöitä
Espoonlahden seurakunta tarjoaa mahdollisuuden irtio-ajasta.

40 10 kommenttia 2 jakea

KirkkoEspoo
20. maaliskuuta 2022

KirkkoEspoo tänään on @pyöräilykurssi ja @liikuntasuunnitelma koordinoiman pyöräilyviikon pyörällä töihin-päivä.

Työntätöjä on monenlaisia, se voi viestiä vaikka lähtökäyttöön ja antaa liikunnan lisäksi luontomielisyyden.

Työntätöjä voivat fuksit työntätöitäntänsä esimerkiksi työsuhteiden avulla. Espoon seurakunnassa tämä mahdollisuus on yhteistyökumppanina @gobybike.fi.

Liikunnan riemua ja iloistusta päivää kaikille #pyöräilyviikko #Espoonliikkuu #Espoo

54 ik

gobybike.fi Maittavia työntätö-ajaja 🚴🏻🏃🏻‍♀️
34 ik 2 tykkäystä Yleiso

Näytä käyttäjät

Muista julkaisu

disoonianspoenlahti ja 33 muuta tykkäivät

20. maaliskuuta 2022

Espoon seurakunta
28. maaliskuuta 2022

Espoonlahden seurakunta järjestää 1-4 vuorokauden Arjen irtio-ireitin Hvittröppä-toukokuussa.

Sinne voi tulla hienentyään, tutustumaan toisiin tai vaikka viettämään lauantai-iltaa ystävien kanssa.

Etsittäisiin voi tehdä. Mukaan voi tulla toiko ajaksi tai vaikka vuorokaudoksi, Teemu Aalto kertoo. Postaa ❤️ tämän julkaisun kommentteihin, jos sinua kiinnostaa irtio-ajasta.

#arjeyhteyttä #iretini #hienentyminen #koululife #ystävillä #lauantai #hvittröppä #kirkkoespoo #kirkkoespoo #kirkkoespoo #hvittröppä #vika #hvittröppä #kirkkoespoo

KUUTUBU.COM

Retiirissä osallistuja voi vetäytyä hiljaisuuteen lepäämään – tai tehdä etätöitä
Espoonlahden seurakunta tarjoaa mahdollisuuden irtio-ajasta.

40 10 kommenttia 2 jakea

Espoon seurakunta
19. maaliskuuta 2022

"Lähimmäisäminne ovat myös luonto ja tulevat sukupolvet", sanoo Kaisaari Heikkä.

#earthhour #EarthHour Suomi #kirkkoespoo #lähimmäisyys #luonto #ympäristö #luomakunnat #kirkko #kirkko #kirkko

KUUTUBU.COM

Espoon piispan mielestä ihmiskunta ei voi kohdella luontoa yhäältä alaspäin: "Meidän on siivottava sotku, jonka olemme aiheuttaneet"

12

| Kuvakaappauksia ympäristöviestinnästä.

Vauvojen luontokylvyistä hyvinvointia vauvoille ja vanhemmille

Espoon tuomiokirkon maisemissa aloitetaan vauvojen luontokylvyt torstaina 23.6. klo 13.30. Vauvojen luontokylvyssä tutustutaan vauvan kanssa luontoon kaikilla aisteilla, leikitään vuorovaikutuksellisia leikkejä ja saadaan luonnon hyvinvointivaikutuksia niin vauvoille kuin vanhemmillekin. Muut kokoontumispäivät ovat ti 19.7., to 21.7. ja pe 5.8. klo 13.30.

Luontokylvyssä vauvat pääsevät tutustumaan luontoon kaikilla aisteilla. Kuva: Kaisa Vermasheinä

Espeen seurakunnat

10. heinäkuu 2022 · 🌐

🌿 Nauti lähiluonnosta. Ota kyyti vaikkapa Silkkiniiytelle tai meren rannalle. Rentoudu riksän kyydissä joka kesätiistai klo 11-13. Lähtö Tapiolan kirkolta (säävaraus). Riksaksukeina ovat vapaaehtoiset. Kyyti on ilmainen.

#pyörälläkaikekenikää #riksa #luonto #lähimatkailu #vapaaehtoisuus #tapiola Tapiolan seurakunta #ulkoilu

ESPOONSEURAKUNNAT.FI

Riksapyörän kyytiin - Kirkko Espoossa

Joka ti klo 11-13 Tapiolan kirkolta säävarauksella. Ajelu vaikkapa Silkkiniiytelle tai meren rannalle.

Espeen seurakunnat

1. elokuu 2022 · 🌐

Oletko jo testannut Espoonlahden kirkon brunssi hävikkiruoasta? Tarjolla elokuun tiistaisin klo 10-11. Brunssi on maksuton ja valmistetaan osin hävikkeintarvikkeista. Tervetuloa!
#brunssi #hävikkiruoka #espoontehdenkirikka #kirkkoespoossa

ESPOONSEURAKUNNAT.FI

Brunssi - Kirkko Espoossa

Koko perheen brunssi hävikkiruoasta!

Espeen seurakunnat

25. elokuu 2022 · 🌐

Kerran kuukaudessa järjestettävällä Chapple-kiirppisellä kuka tahansa voi myydä tavaroitaan. Irttaisella tapahtumalla on oma teema. Syöryn ensimmäinen kiirppis on su 4.0. klo 12-15.

#chappleoosmena #kiirppi #kirkkoespoossa #ierätyt #merkkivaatteet #juhla-vaatteet #sooOmena #chapple iso Omena #Clan #Espoo #Kiipps #recycling #Teamarket #kirkko ja kaupunki

KIRKKOKAUPUNKI.FI

Chapple-kiirppis avaa syyskautensa merkki- ja juhla-vaatekiirppisellä

Kerran kuukaudessa järjestettävällä kiirppisellä kuka tahansa voi myydä tavaroitaan. Irttaisella ...

Espeen seurakunnat

26. elokuu 2022 · 🌐

🎉 Juhli Espoota kaupunginvaelluksella. Noin kolmituntinen vaellus la 27.8. tutustuttaa kulkijoita historiaan ja luontoon. Varustaudu sään mukaisesti. Ota mukaan juomista ja eväitä.

📍 Reitti: kulkee Tapiolasta, Pohjois-Tapiolan, Laajasalmen ja Oreniemien kautta takaisin Tapiolaan. Reitin varrella on pysähtyksiä ja rukoushetkiä. Noin 8 kilometriä pitkän vaelluksen päätteeksi voi osallistua kirkossa itänessaan.

#espoopäivät #7despoo22 #espoo #pyhinvaellus #tapiola #otaniemekiirppis Tapiolan seurakunta #luonto #historia

ESPOONSEURAKUNNAT.FI

Kaupunki-vaellus - Kirkko Espoossa

Espoon-päivät kaupunginvaelluksella tutustuttaa senalla aiempiin historian ja luontoon.

Espeen seurakunnat
20. huhtikuu 2022

Espeen seurakunnat ovat mukana mahdollistamassa Suomen Lelu polkujuokskiertueen Espoon tapahtumaa. Tapahtuma Espoon Lelu-yhdistyksen tapahtumaa varten Velskolan upeat puutiet ja osallistujille itäpään ja suoran.

Tervetuloa mukaan, säännösten mukaan huomsena pitää olla erinomainen polkujuoksuosaki!

POLKUJUOKSU-KIERTUE
suomenlatu.fi/polkujuokskiertue

10.11.2022
Polkujuokskiertue Velskolassa
Velskolan lenkkeily
29 henkilöä kiinnostunut

Espeen seurakunnat
2. lokakuu 2022

Oleiko mestari säästämällä energian vai tarvitsevatko energiankäyttötaitosi hieman hionnista? Millainen energiansäästäjä olet - testi antaa osviittaa energiatehokäyttösi. Samalla saat konkreettisia vinkkejä energiansäästöön.

Espeen seurakunnat ovat mukana 10. lokakuuta alkavassa rakennusalan Energiansäästäjäpäivätoiminnossa.

#Rakennusalan #Energia #Energiansäästö #Energiansäästäjä #KirkkoEspossa #Motiva

ESPOONSEURAKUNNAT.FI
Energiansäästö on pieniä tekoja arjessa - Kirkko Espoossa
Oleiko energiansäästäjä vai -tuhlaaja? Espoon seurakuntien Millainen energiansäästäjä olet -testillä...

Espeen seurakunnat
28. joulukuuta 2022

Tervetuloa ostokiville su 2.10. Chapple-kirppikselle ja tekemään soitutuloja! Myyjät voivat myydä muutakin, kuten vaatteita, Chapple-kirppikset teemoitain pidetään aina kuukauden ensimmäisenä sunnuntai klo 12-15. Iloista Omenassa Chapple sijaitsee M.E.E.7-ajukolla toisessa kerroksessa (LähiTapiolan ja Nordeen välissä) alapuolella on ravintola O'Learys).

Syökin lopussa Chapple-kirppiksissä teemoina ovat maarakuussa 'ajukirppi' (miesten ja poikien vaatteet ja tarvikkeet) ja joulukuussa 'pelit'. Näihin kirppisiin voi jo varata pöytäpaikan (ja vaateroin). Sunnuntai 2.10. tapahtumaan voi tulla perhe- ja ystäväkierroksella, jotka näkyvät varausjärjestelmässä vapaina heti myyjien perässä.

Pöytä- ja rekkivaraus: voit tehdä vain osoitteeseen chapple.fi/aiheet. Lue lisää nettisivuiltä tai Chapple-kirppi - Chapple Riso Market - Facebook tapahtumasta.

#Suositus #Uuttalinnetta #Secondhand #FleaMarket #Gieritys #Kirpputori #Kirppi #Kirppitapahtuma #Kirpputori #Shopping #Loppis #ChappleOmena #ChappleKirppi #GikkoEspossa #OlarinSeurakunta #RisoOmena
<http://chapple.fi/tu-2-10-chapple-kirppi-suositus/>

Espeen seurakunnat
31. elokuu 2022

Espoolaiselle Kellonummen hautausmaalle on myönnetty arvostettu kansainvälinen viheralan tunnus, Green Flag Award. Laadukkaat GFA-kohteet huomioivat kokonaisvaltaisesti alueen toteutuksen, kehittämisen, käyttäjät ja ympäristön.

#GreenFlagAward #hautausmaa #kellonummenhautausmaa #ymparisto #kirkkoespossa #viherymparisto #viherymparistolitto #Green Flag Award

ESPOONSEURAKUNNAT.FI
Kellonummen hautausmaa sai Green Flag Award -tunnuksen ensimmäisenä hautausmaana Suomessa - Kirkko Espoossa

Espeen seurakunnat
27. lokakuu 2022

Miten tavallinen espoolainen voi vaikuttaa kestävään kehitykseen, kun Espoo kasvaa ja kaupungistuu?

Näihin kysymyksiin etsitään vastauksia, kun Espoon kaupunki ja Espoon seurakunnat järjestävät yhdessä Länsiväylä-lehden kanssa Kestävän tulevaisuuden rakennuspalikat -keskustelutilaisuuden torstaina 27.10. kello 17-19 Lippulaivan kirjastossa Espoonlahdessa. Voit seurata keskustelu suorana striiminä tästä linkistä: <https://www.youtube.com/c/espoonkaupunginkirjasto/live> Länsiväylä teki jutun paneelista. Linkki juttuun löytyy kommenttikentästä. #kirkkoespossa # espoo #länsiväylä #kestäväkehitys #tulevaisuus #ilmastonmuutos

Seminaari
Keskustelua tulevaisuudesta: Kestävän tulevaisuuden rakennuspalikat
27.10. to klo 17:00 - 19:00

Amu Morikawa
Oppilaitospaikan, Aalto-yliopisto

Eina Wanne
Kehittämisspäläikkö, Espoon kaupunki

Mari Päättälä
Kehittämisspäläikkö, Espoon kaupunki

Mari Löyttyneemi
Vireiden kaupunginvaltuutettu

Peter Lund
Teknillisen Tieteiden professori

YOUTUBE.COM
Keskustelua tulevaisuudesta: Kestävän tulevaisuuden rakennuspalikat
Keskustelutilaisuudessa etsimme yhdessä vastauksia tulevaisuuden kysymyksiin. Miten kestävä ...

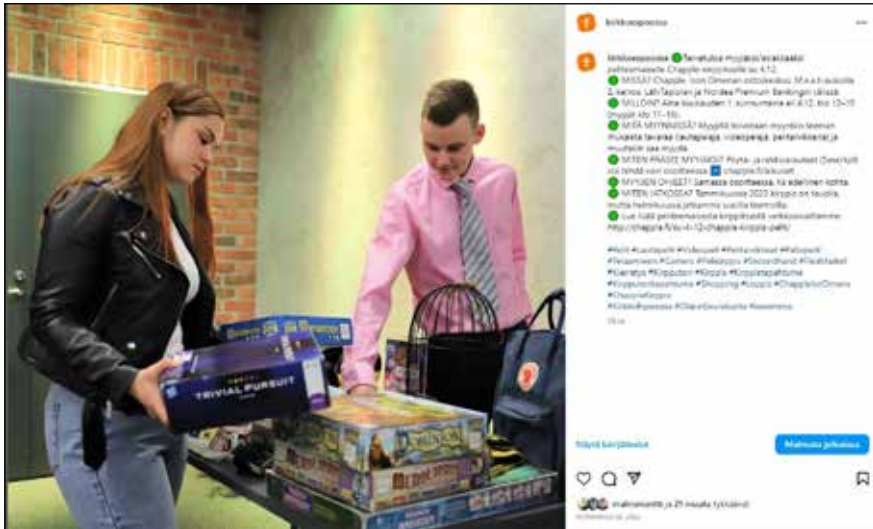
Espeen seurakuntien uusi metsäsunnitelma tähtää metsän jatkuvaan kasvuun

Espeen seurakuntayhtymän metsiä Espoossa ja Kirkkonummella on hoidettu helmikuun alusta lähtien uudella tavalla. Tavoitteena on, että metsät pystyvät uudistumaan jatkossa luontaisesti. Metsäsunnitelma vastaa seurakuntien uuden ympäristöjärjestelmän metsänhoidon periaatteita.

Veiskolassa suojeltiin 50 hehtaarin metsäalue vuonna 2020. Kuva Esko Jämsä

Jatkuvan kasvun metsänhoito tarkoittaa sitä, että metsästä poistetaan suurimpia puita ja niiden paikalle syntyy luontaisesti uusia taimia.

Perinteinen kynttilä haudalle on luonnonystävän valinta

Jouluna pimeään keskellä kynttilämerenä loistava hautausmaa koskettaa monia ihmisiä. Pyhien päätyttyä näkyviin tulee kauneuden vähemmän hohtokas puoli.

[Home](#)
[About](#)
[How it works](#)
[Network](#)
[Winners](#)
[News](#)

[Resources & Research](#)

Home / Kellohummien hautausmaa

Kellonummen hautausmaa

Kellonummi cemetery, designed by landscape architect Auli Hietakangas-Köch, is the largest graveyard in Espoo, with a total area of about 20 hectares. The cemetery, located in northern Espoo, has an appearance reminiscent of an English landscape park. The area has two main parts: a forest cemetery and a meadow cemetery. The landscape varies

Green Flag Award Winner

Managing Organisation
Espoon seurakuntayhtymä / Kellonummen hautausmaa

Contact
Viia Löppönen

Telephone
+358504380110

Email
viia.lopponen@evl.fi

Kellonummen hautausmaa sai Green Flag Awardin ensimmäisenä hautausmaana Suomessa syksyllä 2022. Kuvakaappaus verkosta greenflagaward.org/park-summary/?park=4306

Tausta-aineisto

- Espoon seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä 2021–2030. Yhteinen kirkkovaltuusto 16.12.2020 ja yhteinen kirkkoneuvosto 25.10.2021
- Greed Flag Award -aineisto, Kellonummen hautausmaa, 2022
- Kooste seurakuntien ympäristösuunnitelmien painopisteistä ja ympäristötyön tavoitteista vuodelle 2023, Espoon seurakuntien seurakuntaneuvostot 2022
- Kuvaus Espoon seurakuntien ja seurakuntayhtymän viraston ympäristötyöstä 2011–2028, yhteinen kirkkoneuvosto 12.11.2018
- Toimintaa ohjaava lainsäädäntö ja muu ympäristövaikutuksia ohjaava normisto (liitteenä)
- Kirkkohallituksen ohjeet ja seurakuntayhtymän sääntökokoelma

KIRKKO ESPOOSSA⁺ KYRKAN I ESBO

Yhteinen kirkkoneuvosto 5.6.2023